

DEPARTEMENT

ONDERWIJS & VORMING

STEUNPUNT

CENTRALE TOE IN ONDERWIJS

www.onderwijs.vlaanderen.be

PROCESEVALUATIE KALIBRATIE CENTRALE TOETSEN 2023

12.07.2023

////////////////////////////////////

INHOUDSOPGAVE

Inhoudsopgave	2
1 Inleiding	4
2 Organisatiestructuur en partners	5
3 Opbouw rapport en databronnen	6
4 Doel en opzet kalibratiestudie	8
4.1 Uitgangspunten bij het opstellen van een kalibratiedesign	8
4.2 Aantal te kalibreren toetsen	8
4.3 Aantal leerlingen per item	9
4.4 Benodigde steekproeven voor de kalibratie	11
4.5 Gesplitste kalibratie voor het secundair onderwijs	12
4.6 Planning kalibratieafname	12
5 Cijfers kalibratie	13
6 Verschillende fasen van het kalibratieproces	14
6.1 Fase 1: Informeren	14
6.1.1. Schoolteam informeren	15
6.1.2. Leerlingen en ouders informeren	16
6.2. Fase 2: Administratieve voorbereiding	16
6.2.1. Algemeen	16
6.2.2. Verloop van de administratieve voorbereidingsfase tijdens de kalibratie	18
6.3. Fase 3: Praktische voorbereiding	21
6.3.1. Algemeen	21
6.3.2. Kennismakingstoets	22
6.4. Fase 4: Afname	24
6.4.1. Algemeen	24
6.4.2. Instructiefilmpje	24
6.4.3. Werking toetsomgeving	25
6.4.4. Toetsvragen	29
6.4.5. Gebruik hulpmiddelen	32
6.4.6. Leerlingenvragenlijst	35
6.4.7. Praktisch verloop afname	39
6.4.8. Technisch verloop: Helpdesk	39
7 Samenvatting	44
8 Afkortingen en Verklarende woordenlijst	48
9 Referenties	49

10	Bijlagen.....	50
	Bijlage 1: Bevraging toetscoördinator	50
	Bijlage 2: Logboek toetsassistenten	52
	Bijlage 3: Observatiefiche afname kalibratiestudie	56
	Bijlage 4: Mailverkeer vanuit het Steunpunt naar scholen	61
	Bijlage 4.1 Uitnodiging kalibratiestudie centrale toetsen	61
	Bijlage 4.2 Informatieve e-mails n.a.v. kalibratiestudie	63
	Bijlage 4.3 Herinneringsmails n.a.v. praktische voorbereiding en kalibratie	69
	Bijlage 4.4 E-mails n.a.v. technische problemen	69
	Bijlage 5: Voorbeeldbrief ouders Steunpunt	71
	Bijlage 5.1 Basisonderwijs	71
	Bijlage 5.2 Secundair onderwijs	73
	Bijlage 6: Bericht voor scholen die hinder ondervonden van rate limit probleem	76
	Bijlage 6.1 Scholen die wel nog konden inloggen na oplossing	76
	Bijlage 6.2 Scholen die niet meer konden inloggen na oplossing	76
	Bijlage 6.3 Scholen die expliciet vroegen om de kennismakingstoets uit te stellen	76

1 INLEIDING

De centrale toetsen (ook wel Vlaamse toetsen genoemd) zullen vanaf 2024 afgenomen worden bij alle leerlingen in het vierde leerjaar lager onderwijs en het tweede jaar secundair onderwijs. De toetsen worden inhoudelijk vormgegeven door het Steunpunt Centrale Toetsen in Onderwijs (verder: Steunpunt). Dit rapport vormt de procesevaluatie van de kalibratiestudie van de centrale toetsen die georganiseerd werd tussen 2 mei en 12 mei 2023 bij 19.440 leerlingen (7.873 leerlingen lager onderwijs en 11.567 leerlingen secundair onderwijs).

Het Steunpunt onderscheidt in haar [visietekst](#) vier krachtlijnen waaraan de centrale toetsen moeten voldoen: (1) betekenisvol toetsen, (2) toegankelijk toetsen, (3) betrouwbaar en valide toetsen, en (4) digitaal en adaptief toetsen (SCTO, 2022a). Om betrouwbare en valide toetsen te ontwikkelen en het afnameproces optimaal te laten verlopen, zijn vooronderzoeken noodzakelijk. Deze kalibratiestudie werd voorafgegaan door verschillende kwalitatieve vooronderzoeken en twee pilootstudies. Alle toetsvragen die gekalibreerd werden, zijn vooraf meermaals voorgelegd aan de Denktanks voor Nederlands en wiskunde waarbij leraren(opleiders), pedagogisch begeleiders, zorgcoördinatoren, directies en onderwijsinspecteurs betrokken zijn. De eerste pilootstudie vond plaats in november 2022 met 1.323 leerlingen uit het derde jaar secundair onderwijs. De tweede pilootstudie werd georganiseerd in januari 2023 bij 1.491 leerlingen uit het vijfde leerjaar lager onderwijs en 1.113 leerlingen uit het derde jaar secundair onderwijs. Daaropvolgend vond de kalibratiestudie plaats. De kalibratiestudie werd opgezet om de moeilijkheidsgraad van de opgaven in te schatten, de statistische kwaliteit van de toetsvragen na te gaan, de precieze afnametijd te bepalen en zo de centrale toetsen kwalitatief samen te stellen. Daarnaast werd de kalibratiestudie aangegrepen om nieuwe processen en digitale systemen ontwikkeld voor de centrale toetsen op grote schaal uit te testen (bv. inlogstelsel, capaciteit en gebruiksvriendelijkheid van het toetsplatform).

Dit rapport kwam tot stand in een samenwerking tussen het Steunpunt en het Departement Onderwijs en Vorming (DOV) waarbij tussentijdse bevindingen en resultaten werden voorgesteld aan de stuurgroep¹. In dit rapport worden allereerst de organisatiestructuur en betrokken partners (hoofdstuk 2) beschreven, alsook de opbouw en databronnen van het rapport (hoofdstuk 3). Daarna wordt ingegaan op het doel en opzet van de kalibratiestudie (hoofdstuk 4) en worden enkele cijfers toegelicht (hoofdstuk 5). Vervolgens wordt ingegaan op het proces van de kalibratiestudie (hoofdstuk 6), opgebouwd volgens de verschillende doorlopen fasen. Per fase wordt de inhoud en het verloop beschreven en worden eventuele actiepunten naar voren geschoven die moeten bijdragen aan de optimalisatie van toekomstige toetsafnames. Waar mogelijk, wordt hierbij ook de link gelegd naar de actiepunten die zijn opgesteld na de pilootstudies door aan te geven in welke mate deze tot een verbetering hebben geleid. Het rapport sluit af met een samenvatting van de belangrijkste bevindingen en actiepunten (hoofdstuk 7).

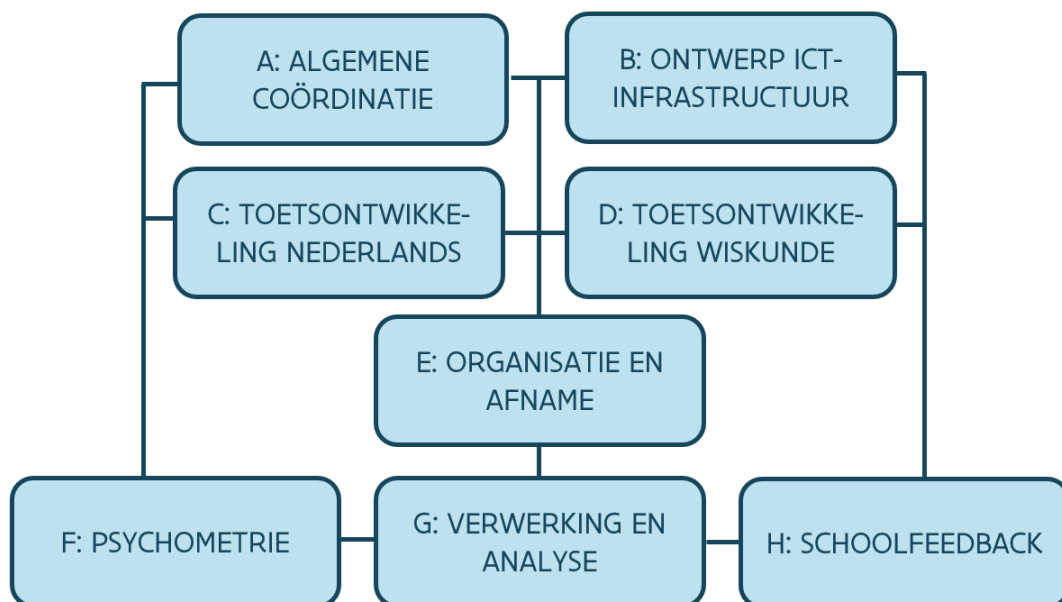
¹ De stuurgroep van het Steunpunt Centrale Toetsen in Onderwijs is een orgaan waarin vertegenwoordigers zetelen van het Steunpunt, de overheid, onderwijsverstrekkers, vakbonden en de Vlaamse Scholierenkoepel. Deze stuurgroep volgt de werkzaamheden van het Steunpunt op.

De analyses van de antwoorden op de toetsvragen en de leerlingenvragenlijst maken geen deel uit van deze procesevaluatie. De rapportering hierover volgt in het najaar van 2023. Het is belangrijk om op te merken dat ook de resultaten van die analyses zullen bijdragen tot de verdere optimalisering van de toetsen en van het afnameproces.

Over het algemeen is de kalibratiestudie in mei 2023 geslaagd. De toetsvragen zijn door voldoende leerlingen beantwoord om een grondige kwaliteitsanalyse van de toetsvragen te kunnen verzekeren en de centrale toetsen samen te stellen. De nieuw uitgetekende procedures en nieuw ontwikkelde ICT-systemen werden succesvol uitgetest op grote schaal. Dit rapport bespreekt de kwaliteitsanalyse van het kalibratieproces. Er is aandacht voor wat goed is gelopen, maar ook voor wat nog verder geoptimaliseerd kan worden met het oog op de afname van de centrale toetsen in 2024. Ook na de eerste afname in 2024 zal een evaluatie plaatsvinden en zullen er waar nodig verdere optimaliseringingen ingevoerd worden. De input en feedback van vele betrokkenen is daarbij waardevol.

2 ORGANISATIESTRUCTUUR EN PARTNERS

Het Steunpunt bestaat uit een consortium van alle Vlaamse universiteiten (Universiteit Gent, Vrije Universiteit Brussel, Katholieke Universiteit Leuven, Universiteit Hasselt, Universiteit Antwerpen) en twee hogescholen (Artesis Plantijn Hogeschool en Arteveldehogeschool). Samen vormen ze een multidisciplinair team van onder andere vakinhoudelijke experts Nederlands en wiskunde, leraren(opleiders), psychometrici, pedagogen en data-analisten. Het team werkt samen in acht werkdomeinen (Figuur 1).

Figuur 1: Werkdomeinen Steunpunt

Het **Departement Onderwijs en Vorming** was met verschillende teams betrokken bij de kalibratiestudie:

- het team Vlaamse toetsen: het projectteam dat de toetsen begeleidt;

- het team Communicatie dat ondersteunde bij de redactie van alle documenten die op de website vlaamsetoetsen.be gepubliceerd werden;
- het team LeerID, dat de technische module voor het inloggen op het toetsplatform beheert.

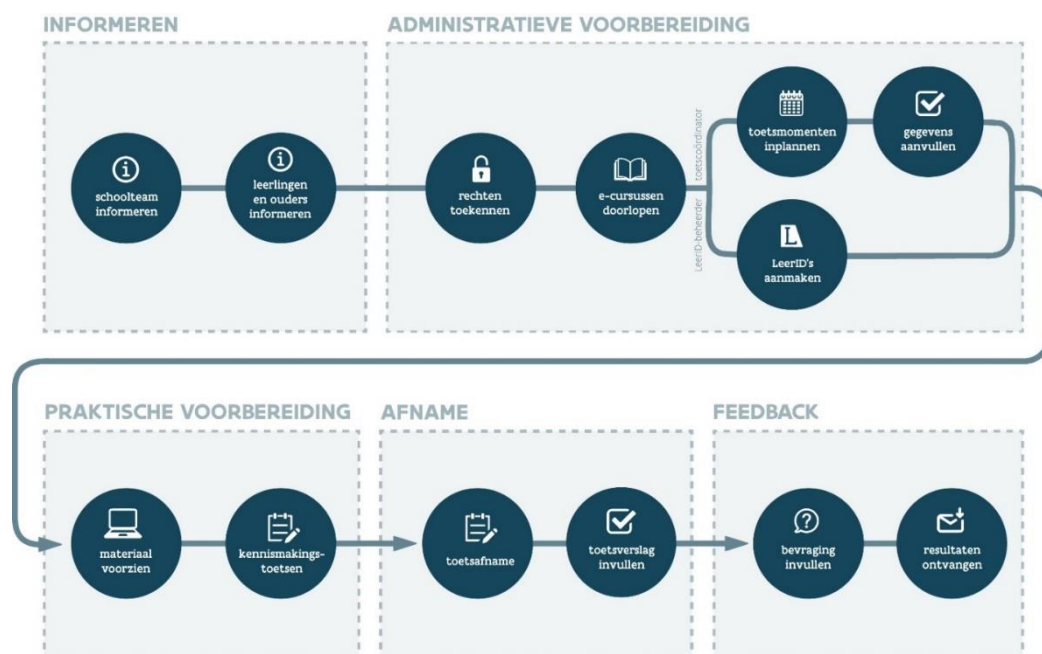
Een **werkgroep Communicatie** werd opgericht met collega's vanuit het Steunpunt (werkdomein A en E), projectmedewerkers van het team Vlaamse toetsen en het team Communicatie vanuit DOV.

De eerstelijnsondersteuning op de Helpdesk werd voorzien door **1700**, een informatiedienst van de Vlaamse overheid die op basis van de inhoudelijke scripts van het Steunpunt ondersteuning bood.

Het toetsplatform **assessmentQ** van **Televic** werd in 2022 geselecteerd als platform voor het afleggen van de centrale toetsen. Op basis van de vooronderzoeken van de toetsen werden functionaliteiten op het toetsplatform ontwikkeld en geoptimaliseerd. Tijdens de kalibratiestudie werd de beschikbaarheid van het toetsplatform gemonitord en was er inhoudelijke helpdeskondersteuning bij hulpvragen.

3 OPBOUW RAPPORT EN DATABRONNEN

Dit rapport is opgebouwd volgens de **verschillende fasen** die werden doorlopen tijdens het kalibratieproces (Figuur 2). Er werden in dit proces vijf fasen onderscheiden: (1) informeren; (2) administratieve voorbereiding; (3) praktische voorbereiding; (4) afname en (5) feedback. De eerste vier fasen zijn reeds volledig doorlopen. Het Steunpunt analyseert momenteel de toetsresultaten van leerlingen en de antwoorden op de vragenlijst om scholen in het najaar 2023 van feedback te kunnen voorzien.

Figuur 2: Overzicht fasen kalibratiestudie

De evaluatie van de verschillende fasen van de kalibratiestudie gebeurde aan de hand van verschillende databronnen. Waar mogelijk worden bevindingen gestaafd met cijfermateriaal.

Bevraging toetscoördinatoren

Aan de toetscoördinatoren ([zie 6.2.1.1](#)) van de deelnemende scholen werd gevraagd om na de afname een korte bevraging in te vullen via Qualtrics ([zie Bijlage 1](#)). Deze bevraging peilde naar hun taaklast en ervaring met de verschillende platformen tijdens de administratieve voorbereidingsfase (website, e-cursus, Vlaamse toetsen Schoolloket). De bevraging werd in totaal door **257 toetscoördinatoren** ingevuld.

Logboeken toetsassistenten

Aan de begeleidende toetsassistenten (de leerkracht of een personeelslid binnen de school) werd gevraagd om tijdens de afnamemomenten een logboek bij te houden via Google Forms, waarin gegevens en hun bevindingen over de afname verzameld werden ([zie Bijlage 2](#)). Voor het lager onderwijs werd het logboek voor 165 afnamemomenten ingevuld in 123 verschillende scholen (42%). Voor het secundair onderwijs ontving het Steunpunt voor de 1ste graad A-stroom 270 ingevulde logboeken uit 62 verschillende scholen en voor de 1ste graad B-stroom 182 ingevulde logboeken uit 66 verschillende scholen (49%). Er zijn in totaal **617 ingevulde logboeken** meegenomen in deze analyse.

Observatiefiches tijdens de afname

Tijdens de kalibratiestudie observeerden verschillende medewerkers van het Steunpunt, DOV en enkele pedagogisch begeleiders van verschillende pedagogische begeleidingsdiensten de afnames in een aantal scholen. Deze observaties gebeurden gericht aan de hand van een observatiefiche die focuste op (1) de ervaring van de leerlingen met het toetsplatform en de hulpmiddelen, (2) eventuele problemen die zich voordeden tijdens de afname en (3) de feedback van leerkrachten en leerlingen op de organisatie en afname van de toetsen ([zie Bijlage 3](#)).

In totaal werden **49 observatiefiches** ingevuld: 20 fiches voor observaties in het lager onderwijs en 29 voor het secundair onderwijs (10 fiches A-stroom, 19 fiches B-stroom). De pedagogisch begeleiders bundelden hun bevindingen in één document dat ook werd meegenomen in de verdere analyse.

Helpdesk (1e /2e lijn)

Er werd een telefonische helpdesk opgezet met eerste- en tweedelijnssteuning bij de voorbereiding, organisatie en afname van de toetsen. De eerste lijn werd verzorgd door 1700, terwijl de tweede lijn samengesteld was met medewerkers van het Steunpunt en DOV. In de brochure, de instructiehandleiding en op de website Vlaamse toetsen werd het telefoonnummer van 1700 en het e-mailadres van het Steunpunt vermeld als helpdeskondersteuning bij de kalibratie. Tijdens de administratieve voorbereidingsfase kwamen er **353 vragen** bij de helpdesk terecht. Het merendeel hiervan kwam rechtstreeks bij het Steunpunt terecht via mail (226) en via telefoon (80). Slechts 13% van de vragen tijdens de administratieve voorbereidingsfase kwam telefonisch via de eerste lijn. Tijdens de kennismakingstoetsen en de kalibratie ontving de eerste lijn van 1700

in totaal **198 telefonische oproepen** die onmiddellijk konden worden opgelost. Er werden **166 tickets** gelogd voor oproepen die de eerste lijn doorverwees naar de tweede lijn. De hulpvragen van de tweede lijn van de helpdesk werden bijgehouden in het ticketplatform JIRA ([zie 6.4.8](#)). Het Steunpunt ontving daarnaast nog **238 mails** en **81 oproepen** met vragen voor de helpdesk op het telefoonnummer van het Steunpunt.

Logging Schoolloket en toetsplatform

De logdata van het Schoolloket en het toetsplatform werden gebruikt om de analyses verder te ondersteunen (o.a. deelname aan de kennismakingstoets, kalibratietoetsen, bevraging, mutaties).

4 DOEL EN OPZET KALIBRATIESTUDIE

De kalibratiestudie is een essentiële stap in de ontwikkeling van de centrale toetsen als gevalideerde en genormeerde toetsinstrumenten. De studie levert belangrijke informatie op over de werkelijke moeilijkheidsgraad van de toetsvragen en de afnametijd van de toetsen. Op basis van de kalibratiestudie worden de eigenlijke centrale toetsen samengesteld.

4.1 UITGANGSPUNTEN BIJ HET OPSTELLEN VAN EEN KALIBRATIEDESIGN

De centrale toetsen zullen vanaf 2024 **adaptief** zijn. Hiervoor is een relatief grote itembank noodzakelijk. Voor een betrouwbare afname van de centrale toetsen dienen er per toets ongeveer **125 toetsvragen** (toetsitems) gekalibreerd te worden. Hoe meer leerlingen tijdens de kalibratiestudie een toetsvraag afleggen, hoe betrouwbaarder de parameterschattingen. Het Steunpunt stelt hiervoor op basis van voorafgaand onderzoek **1650 leerlingen** per toetsitem voorop.

4.2 AANTAL TE KALIBREREN TOETSEN

Het Steunpunt kreeg de opdracht om voor Nederlands begrijpend lezen en schrijfvaardigheid (met inbegrip van grammatica) van leerlingen in kaart te brengen. De centrale toets Nederlands wordt hiervoor opgesplitst in twee toetsonderdelen: een onderdeel leesbegrip en een onderdeel schrijfvaardigheid met inbegrip van grammatica² (SCTO, 2022b, 2022c). De centrale toets wiskunde bestaat uit een breedtethema wiskundige problemen oplossen dat bij alle leerlingen wordt afgenomen en verschillende dieptethema's (focustoetsen), die bij subpopulaties van de leerlingen worden getoetst (SCTO, 2022d, 2022e).

In schooljaar 2023-2024 zal er in het **vierde leerjaar lager onderwijs** voor Nederlands één toets begrijpend lezen worden afgenomen (SCTO, 2022c). Voor wiskunde wordt er één toets afgenomen die bestaat uit een breedtethema wiskundige problemen oplossen en vier dieptethema's (getalbegrip, bewerkingen, metend

² Voor schrijfvaardigheid loopt er momenteel nog een onderzoeks-en ontwikkelingspad waardoor dit toetsonderdeel nog niet wordt afgenomen als centrale toets bij de leerlingen in mei 2024.

rekenen, meetkunde) (SCTO, 2022e). In het lager onderwijs moesten er in totaal dus **zes deoltoetsen** worden gekalibreerd in 2023. In het **tweede jaar secundair onderwijs** zal in schooljaar 2023-2024 voor Nederlands één toets begrijpend lezen worden afgenomen bij alle leerlingen, zowel in de A-stroom als de B-stroom (SCTO, 2022b). Voor wiskunde is de puzzel complexer. Naast het breedtethema wiskundige problemen oplossen dat alle leerlingen afleggen in zowel de A-stroom als de B-stroom, zijn er sommige dieptethema's wiskunde specifiek gericht op de A-stroom terwijl andere dieptethema's zowel gericht zijn op de A-stroom als de B-stroom (SCTO, 2022d). Tabel 1 geeft het aantal te kalibreren toetsen weer in het secundair onderwijs. In totaal moesten er **acht toetsen** gekalibreerd worden die zowel in **A- als B-stroom** worden afgenomen en **vier toetsen** die **specifiek** gericht zijn op de **A-stroom**. Wegens het grote aantal te kalibreren toetsen en bijbehorend grote aantal leerlingen, werd beslist om de kalibratiestudie voor wiskunde in het secundair onderwijs te splitsen over twee schooljaren. Dit wordt verder in de tekst toegelicht ([zie 4.5](#)).

Stroom	Toetsen in de A-stroom	Toetsen in de A- en B-stroom
Wiskunde	Algebra Meetkundige eigenschappen Transformaties Verzamelingen	Wiskundige problemen oplossen Getallenleer Verhoudingen Meetkundige objecten en relaties Omtrek, oppervlakte en inhoud Statistiek Tabellen en diagrammen
Nederlands		Begrijpend lezen

Tabel 1: Overzicht van de te kalibreren toetsen voor het tweede jaar secundair onderwijs per doelgroep

4.3 AANTAL LEERLINGEN PER ITEM

In een psychometrisch ideaalscenario legt elke leerling alle te kalibreren items af, wat zou betekenen dat een leerling 125 items over hetzelfde onderwerp oplost. Niet alleen is het bijna onrealistisch om de motivatie van leerlingen constant te houden in dit scenario, ook kan de dalende concentratie van leerlingen een effect hebben op het schatten van de parameters van de items op het einde van de toets. Om dit te voorkomen, werd elke toets opgesplitst in deoltoetsen waarbij er overlap is voorzien (gemeenschappelijke items) tussen de verschillende deoltoetsen zodat een gemeenschappelijke meetschaal kan worden geschat voor de volledige itembank van de betreffende toets.

Om 125 items te kalibreren, waren er **vijf deoltoetsen** (DT) nodig van 50 items die elk door 825 leerlingen werden afgelegd. Dit resulteerde in een totale steekproef van **4.125 leerlingen per toets**. Aan de hand van dit design werd elk item door 1.650 leerlingen beantwoord (Tabel 2).

	Items 1-25	Items 26-50	Items 51-75	Items 76-100	Items 101 – 125	Aantal leerlingen per DT	Aantal items in DT
DT 1	x	x				825	50
DT 2		x	x			825	50
DT 3			x	X		825	50
DT 4				x	X	825	50
DT 5	x				X	825	50
Totaal	1650	1650	1650	1650	1650	8250	

Tabel 2: Afnamedesign voor de toetsen vierde leerjaar lager onderwijs en de dieptethema's enkel aangeboden in het tweede jaar van het secundair onderwijs A-stroom (DT = deoltoets)

Dit design werd toegepast op alle toetsen in het vierde jaar lager onderwijs en de dieptethema's wiskunde die enkel zullen worden aangeboden in het tweede jaar secundair onderwijs A-stroom.

De items van de toetsen begrijpend lezen, wiskundige problemen oplossen en zes dieptethema's wiskunde die gericht zijn op zowel de leerlingen van de A-stroom als de B-stroom werden onderverdeeld in drie categorieën: (1) items enkel voor de A-stroom, (2) items enkel voor de B-stroom en (3) items voor de A-stroom en de B-stroom. Onder deze laatste groep items vallen ook de items basisgeletterdheid. Dit impliceert dat er verschillende deoltoetsen zijn voor de A- en B-stroom, maar dat er wel overlap nodig was tussen deze deoltoetsen om alle items op één meetschaal te kunnen plaatsen.

Voor elk van deze toetsen werden er ongeveer 130 items ontwikkeld die opgedeeld werden in drie deoltoetsen voor de A-stroom en drie deoltoetsen voor de B-stroom. Een deoltoets voor de A-stroom bestond uit 50 items en een deoltoets voor de B-stroom bestond uit 40 items om de tijdsduur voor deze laatstgenoemde doelgroep te beperken. Bovendien was in eerdere studies de responsgraad in de B-stroom vaak lager dan in de A-stroom, o.a. door grotere afwezigheid van leerlingen (Carpentier et al., 2020). Daarom werd het aantal leerlingen in de steekproef voor de B-stroom verhoogd naar 1.750 (in vergelijking met 1.650 in de A-stroom). In Figuur 5 wordt de verdeling van de 130 items van een toets weergegeven aan de hand van een kruisje in de kolomhoofding. Voor de A-stroom werd uitgegaan van 45 à 50 items per deoltoets, voor de B-stroom werden er 40 items voorzien (voor de B- en AB-items) (Tabel 3).

		Items 1-20			Items 21-45			Items 46-70			Items 71-90			Items 91-110			Items 111-130			Aantal leerlingen per DT	Aantal items in DT
		A	B	AB	A	B	AB	A	B	AB	A	B	AB	A	B	AB	A	B	AB		
				x	x			x					X		x			x			
A	DT 1	x			x															825	45
A	DT 2				x			X												825	50
A	DT 3							X			X									825	45
B	DT 4										X			x						875	40
B	DT 5													x			x			875	40
B	DT 6	x															x			875	40
		1700			1650			1650			1700			1750			1750			5100	

Tabel 3: Afnamedesign voor dieptethema voor A- en B-stroom, 2e leerjaar secundair onderwijs (DT = deoltoets; A = items voor A-stroom; B = items voor B-stroom; AB = items voor A-stroom en B-stroom)

Op basis van de toegelichte uitgangspunten vraagt dit afnamedesign om in elke stroom drie deoltoetsen af te nemen. Dit komt neer op een steekproef van 2.475 leerlingen A-stroom (825 x 3) en 2.625 leerlingen B-stroom (875 x 3) per toets.

4.4 BENODIGDE STEEKPROEVEN VOOR DE KALIBRATIE

Indien elke leerling van het vierde leerjaar lager onderwijs één deoltoets zou afleggen tijdens de kalibratiestudie, zou een steekproef van **24.750** leerlingen nodig zijn. Er werd gekozen om elke leerling drie deoltoetsen (van verschillende toetsen) te laten afleggen, wat resulteerde in een steekproef van **8.250 leerlingen**.

Voor de A-stroom waren er in totaal twaalf te kalibreren toetsen: acht overlappend met de B-stroom en vier specifiek voor de A-stroom (Tabel 1). Voor de toetsen specifiek voor de A-stroom (vier dieptethema's wiskunde) waren er **16.500** afnames nodig (Figuur 2). Voor de acht toetsen A- en B-stroom waren er **19.800** afnames nodig (Tabel 3). In totaal waren er in de A-stroom dus **36.300** afnames nodig. Het vooropgestelde scenario van drie deoltoetsen per leerling leidde tot een steekproef van **12.100 leerlingen** A-stroom.

Voor de B-stroom waren er in totaal **21.000** afnames nodig om de acht AB-toetsen te kalibreren. Aangezien er in het schooljaar 2021-2022 slechts 12.815 leerlingen les volgden in het tweede leerjaar secundair onderwijs B-stroom, was het onmogelijk om één toets per leerling af te nemen. In een scenario met drie deoltoetsen per leerling was dan een steekproef van **7.000 leerlingen** nodig (55% van de gehele B-stroom).

4.5 GESPLITSTE KALIBRATIE VOOR HET SECUNDAIR ONDERWIJS

Wegens het grote aantal te kalibreren toetsen en bijbehorend grote aantal leerlingen, werd beslist om de kalibratiestudie in het secundair onderwijs te splitsen over twee schooljaren. Tabel 4 toont welke toetsen er in welk afnamejaar gekalibreerd (zullen) worden.

Kalibratie in 2023	Kalibratie in 2024
Begrijpend lezen (AB)	Getallenleer (AB)
Wiskundige problemen oplossen (AB)	Statistiek (AB)
Meetkundige objecten en relaties (AB)	Meetkundige eigenschappen (A)
Omtrek, oppervlakte en inhoud (AB)	Algebra (A)
Tabellen en Diagrammen (AB)	
Verhoudingen en vergelijkingen (AB)	
Transformaties (A)	
Verzamelingen (A)	

Tabel 4: Gesplitste kalibratie (AB = toetsen die in de A- en B-stroom worden afgenomen; A = toetsen die enkel in de A-stroom worden afgenomen)

Tijdens de **kalibratiestudie van 2023** werd gewerkt aan de hand van een afnamedesign met drie deelttoetsen per leerling. In totaal waren hiervoor **7.700** leerlingen uit de A-stroom en **5.250** leerlingen uit de B-stroom nodig.

Bij de **eerste afname in 2024** zullen er bijkomend nog vier dieptethema's wiskunde gekalibreerd worden (Tabel 4). Elke leerling vult dan de eigenlijke afname van de toets begrijpend lezen, het breedtethema wiskundige problemen oplossen en één reeds gekalibreerd dieptethema in. Daarnaast zal een steekproef van **13.200** leerlingen uit de A-stroom en **5.250** leerlingen uit de B-stroom één deelttoets maken van een nog te kalibreren dieptethema wiskunde. De overige leerlingen maken twee schrijfopdrachten.

In het vierde leerjaar hoefden er minder toetsen gekalibreerd te worden (zes toetsen), waardoor een gesplitste afname niet nodig was en alle toetsen gekalibreerd werden in 2023.

4.6 PLANNING KALIBRATIEAFNAME

Voorafgaand aan de toetsafname konden leerlingen een kennismakingstoets afleggen ([zie 6.3.2](#)) om het inloggen en de navigatie in het toetsplatform te oefenen en de verschillende vraagtypes en hulpmiddelen in het platform te leren kennen. De kennismakingstoets heeft als doel om de vertrouwdheid met het toetsplatform en de toetsen bij leerlingen te verhogen.

Na de kennismakingstoets legden de leerlingen de kalibratietoets af. De kalibratietoets bestond uit drie deelttoetsen met toetsvragen wiskunde en/of Nederlands, die telkens maximaal twee lesuren in beslag namen. Binnen deze lesuren was ook tijd voorzien voor de instructie en het invullen van een beknopte vragenlijst. Op

vraag van een aantal scholen werd ook de mogelijkheid voorzien om deel te nemen aan de kalibratie van slechts één of twee deoltoetsen (n = 158; lager onderwijs: 76 scholen; secundair onderwijs: 82 scholen).

De school kon de afname van de toetsen **vrij inplannen** op een moment naar keuze tijdens de week van de kalibratie. Tabel 5 (uit de instructiehandleiding) geeft een beeld van de wijze waarop de toetsen door de school konden worden ingepland.

Voorstel planning kalibratieafname	
Toetsmoment 1	
Instructie toetsafname	10 min.
Afname deoltoets 1	90 min.
Totale duur toetsafname	100 min.
Toetsmoment 2	
Afname deoltoets 2	90 min.
Totale duur toetsafname	90 min.
Toetsmoment 3	
Afname deoltoets 3	90 min.
Afname vragenlijst	10 min.
Totale duur toetsafname	100 min.

Tabel 5: Voorstel planning kalibratieafname

Scholen wisten voorafgaand aan de kalibratie niet of de leerlingen deoltoetsen Nederlands of wiskunde zouden krijgen toegewezen. Aangezien er aanzienlijk meer deoltoetsen wiskunde gekalibreerd dienden te worden, waren er heel wat scholen waarbij er enkel (deel)toetsen wiskunde werden aangeboden aan de leerlingen en geen (deel)toets Nederlands. Uit de vragen binnengekomen via de helpdesk bleek dat dit af en toe verwarring bij de kalibratiescholen teweegbracht.

Aangezien de leerlingenvragenlijst pas ingevuld mocht worden nadat alle toetsen werden afgelegd, werd er een **volgtijdelijkheid** ingebouwd. Zo konden leerlingen een volgende toets pas starten nadat de vorige toets werd ingediend.

Er werd niet gewerkt met een **vastgelegde toetsduur** waarbij de toets automatisch werd afgesloten. Scholen konden zelf de tijd bewaken en, indien organisatorisch mogelijk, meer tijd voorzien voor individuele leerlingen die deze behoefte hadden (bv. door het gebruik van voorleessoftware). Ook bij eventuele technische problemen tijdens de kalibratieafname waardoor de voorziene tijd voor leerlingen of een klasgroep in het gedrang kwam, kon de school meer tijd voorzien.

5 CIJFERS KALIBRATIE

In totaal namen **19.440 leerlingen** uit 553 scholen deel aan de kalibratie. Hiermee werden de vooropgestelde aantallen in functie van betrouwbare resultaten nagenoeg volledig behaald (Figuur 3).

Er werden tijdens de kalibratiestudie 1.673 verschillende toetsvragen voorgelegd aan de leerlingen. Voor het lager onderwijs waren dit 13 leestaken met in totaal 159 toetsvragen Nederlands en 557 toetsvragen wiskunde. In het tweede jaar secundair onderwijs ging het om 230 toetsvragen Nederlands verspreid over 22 leestaken en 727 toetsvragen wiskunde.

Uit de *logging* (het automatisch registreren van gegevens) kon worden opgemaakt dat 93% van de leerlingen in het lager onderwijs en 74% van de leerlingen uit het secundair onderwijs hebben deelgenomen aan de kennismakingstoets.

KALIBRATIE	Vooropgesteld aantal	Effectieve deelname	
			
4de leerjaar BaO			
• toetsen	8.250 lln.	7.873 lln.	292
• kennismakingstoets		7.316 lln.	285
• bevraging		6.917 lln.	
2de leerjaar SO			
• toetsen	12.950 lln.	11.567 lln.	261
- A-stroom	7.700 lln.	7.040 lln.	
- B-stroom	5.250 lln.	4.527 lln.	
• kennismakingstoets		8.535 lln.	220
• bevraging		9.404 lln.	
Totaal		19.440 lln.	553

Figuur 3: Aantal leerlingen en scholen die deelnamen aan de kalibratie

6 VERSCHILLENDE FASEN VAN HET KALIBRATIEPROCES

6.1 FASE 1: INFORMEREN

Figuur 4: Fase 1: Informeren

De ondersteunende documenten voor de scholen werden door het Steunpunt (werkdomein E) opgesteld en ter feedback voorgelegd en besproken in de werkgroep Communicatie. De eindredactie en het ontwerp van de website www.vlaamsetoetsen.be gebeurde door DOV.

6.1.1. Schoolteam informeren

Scholen werden op 10 januari 2023 via mail uitgenodigd om deel te nemen aan de kalibratiestudie. Scholen die na 14 dagen niet antwoordden, ontvingen een herinneringsmail. Op 27 januari werden extra scholen aangeschreven uit de reservesteeekproef, waarvan nog 344 scholen deelgenomen aan de kalibratiestudie. Na inschrijving voor de kalibratiestudie werden alle informerende en ondersteunende documenten via mail en de website naar de scholen verspreid. Deze waren beschikbaar vanaf 13 februari 2023. Verdere opvolging verliep via mailverkeer vanuit afnamecentraletoeetsen@ugent.be (zie bijlage 4).

In wat volgt, wordt dieper ingegaan op het communicatieproces (6.1.1.1), de website (6.1.1.2) en de brochure voor de kalibratiestudie (6.1.1.3).

6.1.1.1. Communicatieproces

Uit de logboeken en de bevraging van de toetscoördinatoren bleek dat de kalibratiescholen tevreden waren over de communicatie. Ze vonden de instructiefilmpjes, handleidingen, stappenplannen en checklists duidelijk en ondersteunend. Het viel echter op dat de **doorstroom** van informatie binnen de school in de eerste graad secundair onderwijs niet altijd vlot verliep. Informatie die het Steunpunt aan de directie bezorgde, geraakte niet altijd tijdig bij de betrokken collega's. Hierdoor kregen leerkrachten soms de indruk dat informatie te laat kwam of onvolledig was.

Vanaf de eigenlijke afname in 2024 zal het **stappenplan** met de verschillende taken per fase (zie Figuur 2) visueel worden weergegeven op een centrale pagina van de website van de Vlaamse toetsen. Zo kunnen leerkrachten de informatie gebruiksvriendelijker raadplegen en is er minder planlast voor de directie.

6.1.1.2. Website

De bevraging van toetscoördinatoren toonde aan dat de informatie over de kalibratiestudie op de website als minder overzichtelijk ervaren werd door de toetscoördinatoren. Zo werd informatie per rol weergegeven (directie of onderwijspersoneel), terwijl deze taken vaak door eenzelfde persoon opgenomen werden. Het vroeg daarom zoekwerk van de betrokkenen om alle nodige informatie terug te vinden. Bovendien was dezelfde informatie in verschillende vormen op meerdere plaatsen (bv. website, documenten) beschikbaar. Toetscoördinatoren vroegen om informatie **beknoper** en **schematischer** weer te geven en overbodige en dubbele informatie te vermijden.

Voor de afname in 2024 wordt zoveel mogelijk overlap in informatie tussen de brochure, de instructiehandleiding en de website weggewerkt. Aan het stappenplan worden *hyperlinks* toegevoegd zodat alle betrokkenen meteen de juiste informatie en platformen terugvinden. Ook de verwijzing naar de procedure voor het toekennen van rechten, registreren en activeren van LeerID-accounts wordt opgenomen in dit stappenplan.

6.1.1.3. Brochure

De [brochure](#) voor de kalibratiestudie werd positief onthaald: 84% van de toetscoördinatoren gaf de brochure een score van 4 of 5 (op een vijfpuntenschaal) in de bevraging. Ze vonden de uitleg in de brochure **helder**. Ook hierbij was het grootste aandachtspunt dat dezelfde informatie via meerdere kanalen aangeboden wordt (bv. overlap tussen de website en de brochure). Informatie over de centrale toetsen zal daarom vanaf 2024 enkel via de website verspreid worden.

Overige punten van feedback die werden meegedeeld, hadden voornamelijk betrekking op het specifieke kalibratiedesign ([zie 4.6](#)) en zijn niet meer van toepassing op de afname in 2024.

6.1.2. Leerlingen en ouders informeren

De deelname aan de kalibratiestudie was niet verplicht. Het Steunpunt stelde na overleg met de juristen verbonden aan DOV en UGent een voorbeeldbrief op ([Bijlage 5](#)) die scholen konden gebruiken om ouders in te lichten over het verloop van de kalibratiestudie, de inhoud van de toetsen en de wijze waarop men een leerling desgewenst kon uitschrijven. Deze brief werd op de website aangeboden in veertien verschillende talen die gangbaar zijn in de communicatie vanuit overheidsinstellingen naar het brede publiek.

Het Steunpunt ving op dat niet alle scholen de brieven aan ouders bezorgd hebben, maar het is onduidelijk over hoeveel en welke scholen het gaat. Vijftig ouders schreven hun kind uit voor de kalibratiestudie.

6.2. FASE 2: ADMINISTRatieve VOORBEREIDING

Figuur 5: Fase 2: Administratieve voorbereiding

6.2.1. Algemeen

Om de afname van de kalibratie vlot te laten verlopen, was een goede administratieve voorbereiding noodzakelijk. Directies werden gevraagd om twee verantwoordelijken aan te stellen via het [Gebruikersbeheer](#):

de toetscoördinator en de LeerID-beheerder. Eenzelfde personeelslid kon twee of zelfs meerdere rollen hebben; een rol kon ook door meerdere personen uitgeoefend worden.

Voor een goed begrip worden deze rollen hieronder kort toegelicht. Daarna wordt beschreven hoe de administratieve voorbereidingsfase is verlopen tijdens de kalibratie.

6.2.1.1. Rol van de toetscoördinator

De toetscoördinator staat in voor de coördinatie van het verloop van de afname en is de brugfiguur tussen het Steunpunt, DOV en de school. Deze persoon is verantwoordelijk voor:

- het **beheer** van de **administratie** van de kalibratie;
- de **logistieke ondersteuning** en **planning** van lokalen, ICT, toetsmateriaal, enz. in samenwerking met de ICT-verantwoordelijke(n) en het inplannen van de toetsassistenten voor de afnamemomenten;
- **ondersteuning** aan **toetsassistenten** bij problemen van inhoudelijke of technische aard tijdens de afname, in samenwerking met de ICT-verantwoordelijke(n);
- contact met de **helpdesk** in geval van problemen.

De administratie van de kalibratietoetsen werd opgevolgd via het **Vlaamse toetsen Schoolloket** (ook wel registratiemodule genoemd). Ter voorbereiding op de administratie konden de toetscoördinatoren een e-cursus doorlopen die door het Steunpunt werd ontwikkeld.

6.2.1.2. Rol van de LeerID-beheerder

De LeerID-beheerder (meestal de ICT-verantwoordelijke of een secretariaatsmedewerker) staat in voor het beheren van de LeerID's en krijgt toegang tot het **LeerID Schoolloket**. Via dit loket wordt door de LeerID-beheerder voor alle deelnemende leerlingen een LeerID-account aangemaakt waarmee ze onder andere kunnen inloggen op het toetsplatform.

Om de LeerID-beheerder te ondersteunen bij het gebruik van het LeerID Schoolloket en het aanmaken van LeerID-accounts, ontwikkelde het Steunpunt een korte demonstratie met audiovisuele stappenplannen. Bij de afname in 2024 zullen scholen hierin ondersteund worden via informatie vanuit het LeerID-team.

6.2.1.3. Ervaren administratieve taaklast door scholen

Uit de bevraging bij toetscoördinatoren (n = 257) bleek dat er gemiddeld vier tot zes uur tijd besteed werd aan administratieve en logistieke voorbereiding voor de kalibratieafname (Tabel 6). Dit is de totale tijd die werd besteed aan administratieve taken door zowel de toetscoördinator als de LeerID-beheerder.

	Minder dan één uur	Eén tot twee uur	Twee tot drie uur	Drie tot vier uur	Meer dan vier uur
Beheer van de administratie	98 (38%)	94 (37%)	44 (17%)	10 (4%)	11 (4%)
Doornemen van de e-cursus	125 (49%)	101 (41%)	12(5%)	2 (1%)	4 (2%)
Logistieke ondersteuning en planning	90 (35%)	102 (40%)	40 (16%)	11 (4%)	14 (5%)

Tabel 6: Gespendeerde tijd per taak (weergegeven in aantal respondenten en percentage)

Het voornaamste punt van feedback is dat de verschillende platformen en de vele acties die nodig zijn om te registreren en LeerID's te activeren de procedure **omslachtig en tijdrovend** maken.

Het stappenplan (met hyperlinks naar de verschillende platformen) op de website ([zie ook 6.1.1.1](#)) dat voor volgende afnames wordt gebruikt, zal de procedure duidelijker maken. Bovendien zal het team van LeerID begeleidende filmpjes voorzien om scholen te ondersteunen bij het aanmaken van LeerID-accounts. LeerID is nog maar net opgestart door de Vlaamse overheid, waardoor het activeren van LeerID's een nieuw gegeven is voor scholen (30% van de lagere scholen en 50% van de scholen secundair onderwijs hebben minstens één leerling met een LeerID). Na de volledige uitrol van LeerID in het Vlaams onderwijsveld zal de taakbelasting hiervoor automatisch sterk gereduceerd worden.

6.2.2. Verloop van de administratieve voorbereidingsfase tijdens de kalibratie

6.2.2.1. Rechten toekennen door de directie

De directie kende de rechten toe aan de toetscoördinator en de LeerID-beheerder in het Gebruikersbeheer. Het Steunpunt ontwikkelde een demonstratie om hen hierbij te ondersteunen. Dankzij dit recht kregen deze personeelsleden toegang tot hun respectievelijke schoolloket. Het **onderscheid** tussen het **LeerID Schoolloket** en het **Vlaamse toetsen Schoolloket** werd niet steeds gemaakt door directies, waardoor sommigen enkel een LeerID-beheerder aanduiden en geen toetscoördinator. Voor de afname in 2024 wordt het onderscheid tussen beide rollen en respectievelijke schoolloketten explicieter gemaakt via het stappenplan (Figuur 2).

Er was ook soms onduidelijkheid over het recht van de toetscoördinator wegens de gehanteerde **terminologie**. In het Gebruikersbeheer werd hiervoor de term 'Vlaamse toetsen Schoolloket gebruiker' gehanteerd, terwijl scholen zochten naar een recht van 'toetscoördinator'. Ook dit aspect zal duidelijker opgenomen worden in de communicatie voor de afname in 2024.

Tot slot waren heel wat scholen niet op de hoogte van hun eigen **administratieve situatie**, aangezien een school kan bestaan uit verschillende instellingsnummers. Er werd soms vergeten een rol toe te kennen voor elk instellingsnummer, waardoor er voor een deel van de leerlingen geen LeerID-accounts werden aangemaakt en bepaalde leerlinggroepen niet zichtbaar waren in het Vlaamse Toetsen Schoolloket.

6.2.2.2. Aanmaken van LeerID's

In de brochure over de kalibratiestudie en via mail werd gevraagd aan scholen om **voor woensdag 15 maart 2023** voor elke deelnemende leerling een LeerID-account aan te maken in het LeerID Schoolloket. Nadat de directie een LeerID-beheerder had aangeduid, kon deze inloggen op het LeerID Schoolloket om LeerID-accounts voor alle deelnemende leerlingen aan te maken.

Het LeerID-team organiseerde in samenwerking met het Steunpunt in maart 2023 **twee webinars** om kalibratiescholen te ondersteunen bij het aanmaken van LeerID-accounts. Daarin werd een demonstratie gegeven van de wijze waarop de LeerID-accounts voor leerlingen worden aangemaakt en konden deelnemers vragen stellen over LeerID en de afname van de kalibratiestudie. Het webinar werd opgenomen en gedeeld via de website van het Steunpunt zodat het ook nadien bekeken kon worden. Vanuit LeerID was er ook een opstartteam waarbij scholen konden intekenen om op school ondersteund te worden bij het aanmaken van de LeerID-accounts. Dit ging verder dan enkel de kalibratiescholen, aangezien LeerID niet enkel voor de centrale toetsen wordt gebruikt, maar breder wordt uitgerold in het onderwijsveld. Door het grote succes van dit opstartteam kon niet elke kalibratieschool geholpen worden.

Op **16 maart 2023** hadden 83% van de lagere scholen, 79% van de secundaire scholen A-stroom en 73% van de secundaire scholen B-stroom voor alle deelnemende leerlingen LeerID-accounts aangemaakt. Het Steunpunt stuurde een herinneringsmail naar de ingeschreven scholen die de LeerID-accounts nog niet geactiveerd hadden. Enkele scholen ontdekten pas op het moment van de kennismakingstoets dat LeerID-accounts aangemaakt moesten worden door de LeerID-beheerder alvorens leerlingen konden inloggen in het toetsplatform.

6.2.2.3. Vlaamse Toetsen Schoolloket

Overzicht

Het Vlaamse Toetsen Schoolloket (i.e. registratiemodule) was volgens de toetscoördinatoren **ordelijk** en **overzichtelijk** opgebouwd. Ze gaven echter wel aan dat een **rangschikking** van de leerlingen op basis van **klassen** duidelijker zou zijn dan de gehanteerde opbouw volgens administratieve groepen. De leerlinggegevens worden aangeleverd via Discimus, (i.e. dataplatform dat snelle uitwisseling van leerlinggegevens tussen scholen en Agodi mogelijk maakt) waardoor een automatische indeling in klasgroepen nog niet mogelijk is. Vanaf januari 2024 kan de toetscoördinator leerlingen zelf groeperen in klas- of lesgroepen.

Tijdens de kalibratiestudie werd de term **registratiemodule** in de brochure gebruikt. Voor volgende afnames zal consequent **Vlaamse toetsen Schoolloket** gebruikt worden, analoog met andere schoolloketten.

Procedure

De URL van het Vlaamse Toetsen Schoolloket werd meegegeven in de brochure, via een e-cursus en een onderliggende pagina op de website. Enkele scholen geven aan dat het handiger zou zijn om via een **centrale knop in het stappenplan** op de website **rechtstreeks** te kunnen inloggen in het Schoolloket.

De toetscoördinator raadpleegt in het Vlaamse Toetsen Schoolloket de lijst van alle leerlingen die deelnemen aan de kalibratiestudie, duidt aan welke leerlingen een vrijstelling krijgen voor Nederlands en/of wiskunde en

individuele hulpmiddelen mogen gebruiken bij de toetsafname en valideert ten slotte alle gegevens. Deze registratie verliep bij het overgrote merendeel van de toetscoördinatoren vlot. Alle gegevens werden op een correcte manier gevalideerd. Bij de vraag naar feedback bij de registratiemodule in de bevraging van toetscoördinatoren gaven slechts drie toetscoördinatoren aan niet te weten wat de **registratiemodule** is en de gegevens van leerlingen niet gevalideerd te hebben.

Het registratiesysteem werd **afgesloten** op het moment dat de toetstoekenning startte. Ook hiervoor werd de deadline van **15 maart 2023** gecommuniceerd naar scholen (via mail en in de brochure). Op 16 maart had echter slechts 43% van de scholen lager onderwijs, 60% van het secundair onderwijs A-stroom en 37% van de B-stroom dit correct gedaan. Er werd een herinneringsmail verzonden naar de scholen en de deadline werd éénmalig verschoven naar **24 maart 2023**. Op het moment dat het Vlaamse Toetsen Schoolloket definitief werd afgesloten, hadden 417 scholen (75%) de gegevens van de deelnemende leerlingen gevalideerd. Een tijdige validering is een belangrijk aandachtspunt voor de afname van de centrale toetsen in 2024 aangezien leerlingen die via een *opt-in* willen deelnemen aan de centrale toetsen (bv. leerlingen met een individueel aangepast curriculum (IAC)) dit niet kunnen als de toetscoördinator de gegevens niet tijdig registreert. Bovendien heeft het niet tijdig registreren van de hulpmiddelen, ondanks dat het voor leerlingen geen gevolgen heeft, negatieve implicaties voor onderzoek dat hieraan gekoppeld is.

Het Vlaamse Toetsen Schoolloket werd opgebouwd met het oog op de afname van de centrale toetsen in 2024. Dit had als gevolg dat scholen hulpmiddelen en vrijstellingen konden aanduiden voor wiskunde en Nederlands, terwijl bij de kalibratie niet elke school een toets Nederlands kreeg toegewezen. Bovendien werden scholen aangeschreven door het Steunpunt voor deelname met een bepaalde doelgroep (A- of B-stroom)³, terwijl de toetscoördinator in het Schoolloket alle leerlingen zag staan die behoren tot een bepaalde cohorte (in het secundair onderwijs zowel de leerlingen van de A- als de B-stroom). Dit bracht verwarring met zich mee bij de kalibratiescholen. Bij de eigenlijke afname zal dit geen probleem vormen aangezien alle leerlingen deelnemen en een toets Nederlands en wiskunde zullen krijgen.

Tot het einde van de kennismakingstoetsen, waren er leerlingen die **muteerden** (veranderden van school of administratieve groep). In totaal waren er 168 mutaties tijdens de twee weken van de kennismakingstoets. Deze leerlingen moesten als nieuwe leerling een toets toegewezen krijgen, als uitgeschreven leerling geen toets meer krijgen, of door het veranderen van doelgroep in het secundair onderwijs een andere toets toegewezen krijgen. Deze veranderende toetstoewijzingen werden opgevangen door het Vlaamse Toetsen Schoolloket en vereisten geen manuele handeling van de school.

Tijdens de kalibratieafname werd vastgesteld dat een aantal leerlingen al waren ingeschreven in een nieuwe school en nog niet uitgeschreven in hun oude school. Dit was een niet voorziene situatie in de mutatieflow. Bij het inloggen stonden er bijgevolg geen toetsen voor hen klaar. Deze leerlingen moesten manueel toegewezen worden aan de planning op het toetsplatform waarna het probleem verholpen was. Voor de eigenlijke afname van de centrale toetsen zullen er voor muterende leerlingen toetsen klaargezet worden voor de verschillende instellingen waar ze ingeschreven zijn, waardoor dit probleem zich niet meer stelt.

³ De scholen die werden aangeschreven werden geselecteerd volgens een aselechte steekproeftrekking per doelgroep ([zie 4.4](#)).

Toekennen hulpmiddelen

De toetscoördinator duidde in het Vlaamse Toetsen Schoolloket aan welke leerlingen individuele hulpmiddelen (eigen hulpkarten, voorleessoftware) mochten gebruiken bij het maken van de toets Nederlands en/of wiskunde. In de bevraging van de toetscoördinatoren werden hierbij enkele aandachtspunten geformuleerd. Allereerst vroegen scholen om een **overzicht** van de leerlingen met eventuele hulpmiddelen en vrijstellingen te kunnen downloaden uit het Schoolloket als overzichtslijst tijdens de afname. Voor de afname van de centrale toetsen in mei 2024 zal deze functie beschikbaar zijn.

Verder gaven enkele toetscoördinatoren aan dat het wenselijk zou zijn om nog tot kort voor de afname hulpmiddelen te kunnen toekennen omdat leerkrachten deze informatie dikwijls pas laat doorgeven. Aangezien het Schoolloket al eerder wordt afgesloten, is het niet mogelijk om deze gegevens later te registreren. Het is daarom aangewezen dat scholen de registratie tijdig uitvoeren. Zoals eerder aangegeven, heeft de registratie geen implicaties voor het gebruik van de hulpmiddelen voor leerlingen maar draagt het wel bij aan onderzoek naar het gebruik van hulpmiddelen.

E-cursus toetscoördinator

De e-cursus werd positief gewaardeerd door toetscoördinatoren (n = 257): 87% van hen gaf in de bevraging een score van 4 of 5 (op een vijfpuntenschaal). Ze vonden de e-cursus een **duidelijk, gestructureerd en gebruiksvriendelijk document** dat hen stapsgewijs en op eigen tempo begeleidde bij de voorbereiding van de afname en ervoor zorgde dat ze goed op de hoogte waren om de toetsassistenten te ondersteunen. Het werd ook gezien als een **vlot raadpleegbaar** document dat **zekerheid** bracht bij de voorbereiding van het nieuwe platform. Slechts een heel beperkt aantal toetscoördinatoren (n = 7) gaf aan dat ze de e-cursus **niet terugvonden** of niet hebben doorlopen wegens **tijdsgebrek**.

6.3. FASE 3: PRAKTISCHE VOORBEREIDING

Figuur 6: Fase 3: Praktische voorbereiding

6.3.1. Algemeen

Onder de praktische voorbereiding valt, allereerst, de taak van de **ICT-verantwoordelijke** om de school technisch voor te bereiden op de kalibratieafname door de toestellen en het schoolnetwerk gebruiksklaar te maken. Alle systeemvereisten voor de digitale afname werden opgesomd in de brochure. Daarnaast valt onder de praktische voorbereiding de taak van de **toetsassistent** om de leerlingen te begeleiden bij de kennismakingstoets die werd

afgenomen ter voorbereiding op de kalibratietoetsen. De toetsassistent werd hierbij ondersteund aan de hand van de instructiehandleiding en een introductiefilmpje. Om de toetsassistent te informeren over de taken en het gebruik van het toetsplatform, ontwikkelde het Steunpunt een beknopte e-cursus.

6.3.2. Kennismakingstoets

Voorafgaand aan de kalibratiestudie werd van 17 tot en met 28 april 2023 een **oefenperiode** georganiseerd waarin leerlingen een kennismakingstoets konden maken. De leerlingen kregen de kans om het inloggen via LeerID, het digitaal toetsplatform, de verschillende soorten vragen en de digitale hulpmiddelen te leren kennen. Het oefenen gebeurde klassikaal, begeleid door een leerkracht aan de hand van een introductiefilmpje. Er was een **apart introductiefilmpje** en bijhorende kennismakingstoets ontwikkeld voor de [leerlingen van het vierde leerjaar lager onderwijs](#) en [de leerlingen van het tweede jaar secundair onderwijs](#). Het introductiefilmpje werd online beschikbaar gesteld voor scholen op de website in de week voor de paasvakantie, zodat de laatste ontwikkelingen binnen LeerID en het toetsplatform nog in het filmpje geïntegreerd konden worden.

De kennismakingstoets was een succes. Bijna alle deelnemende scholen (97%) en leerlingen uit het vierde leerjaar lager onderwijs (93%) en een groot aantal scholen (84%) en leerlingen uit de eerste graad secundair onderwijs (74%) maakten de kennismakingstoets.

De kennismakingstoets en het begeleidend introductiefilmpje werden door leerkrachten als een **meerwaarde** ervaren. Ze gaven aan dat de kennismakingstoets en het filmpje een goede voorbereiding was op de eigenlijke afname. Dankzij de oefenperiode was het duidelijk wat er van de leerlingen verwacht werd tijdens de toetsafname. Het opstarten verliep vlot dankzij het oefenen met inloggen. In het logboek werd de vraag gesteld om een **apart introductiefilmpje** te ontwikkelen voor de leerlingen van de **B-stroom**. Bij de kennismakingstoets voor de kalibratie was er één filmpje voor de leerlingen van de eerste graad secundair onderwijs. Aangezien dit voor verwarring zorgde over het wetenschappelijk rekentoestel bij leerlingen in de B-stroom ([zie 6.4.5](#)) wordt voor de volgende afnames een apart introductiefilmpje ontwikkeld voor de A-stroom en de B-stroom.

Een aantal leerkrachten, vooral uit het lager onderwijs, uitte de behoefte om het toetsplatform en een voorbeeldtoets op voorhand te kunnen bekijken en uit te testen in een **kennismakingsfase** voor de **begeleidende toetsassistenten**. Er wordt daarom verder onderzocht hoe leerkrachten ook toegang kunnen krijgen tot het toetsplatform.

Naast de waarderende feedback deden zich tijdens de oefenperiode twee technische incidenten voor waaruit belangrijke lessen zijn geleerd voor toekomstige kalibraties en afnames.

(1) Laattijdige veranderingen

Een eerste probleem was dat het introductiefilmpje niet steeds overeenkwam met wat leerlingen zagen in het toetsplatform tijdens de kennismakingstoets. Er was een **inconsistentie** bij het ingeven van het wachtwoord via LeerID door miscommunicatie binnen LeerID over een doorontwikkeling met betrekking tot de **inlogprocedure**. Toen dit werd opgemerkt, nam het Steunpunt contact op met LeerID om de procedure opnieuw aan te passen. Op de vierde dag van de oefenperiode werd een oplossing aangeleverd. Verder gebeurde er een **aanpassing in het toetsplatform** waardoor het 'vuilnisbakje' niet meer zichtbaar in de grijze balk bij het toetstype wiskunde invullen niet meer zichtbaar was tijdens de oefenperiode, terwijl dit wel getoond werd in het introductiefilmpje. Televic gaf aan dat het vuilnisbakje, behalve het veld leegmaken, geen functie had en daarom vervangen kan

worden door het gebruik van de backspace. Er werd hiervoor geen verdere actie ondernomen. Tenslotte werd de **volgorde van toetsvragen** last-minute gewijzigd door de toetsontwikkelaars, waardoor de volgorde in de kennismakingstoets niet meer overeenstemde met de volgorde in het introductiefilmpje. Dit werd op de tweede dag van de oefenperiode aangepast, waardoor slechts een beperkt aantal scholen hiervan hinder hebben ondervonden.

LeerID en het toetsplatform zijn dynamische platformen die voortdurend verder ontwikkelen en optimaliseren. Voor de afname van de centrale toetsen in 2024, waar opnieuw gewerkt wordt met een introductiefilmpje ter begeleiding van de kennismakingstoets, zal daarom een strikte deadline worden afgesproken vanaf wanneer verdere ontwikkelingen tijdelijk *on hold* gezet worden.

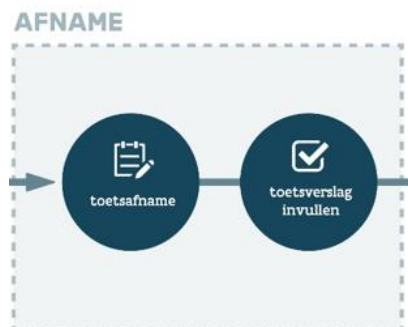
(2) Inlogproblemen

Een tweede probleem dat zich heeft voorgedaan tijdens de oefenperiode is gerelateerd aan het inloggen op het toetsplatform (*rate limit* probleem). Dit incident vond plaats op donderdag 27 april tussen 13.15 uur en 15 uur waarbij heel wat leerlingen een foutmelding kregen bij het inloggen. 20 scholen hebben hiervan hinder ondervonden.

De oorzaak van het probleem lag bij het toetsplatform **assessmentQ** dat verschillende keren een reeds gebruikte en dus vervallen veiligheidscode indiende bij de authenticatiecomponent **ACM/IDM**. ACM/IDM hanteert een limiet op het aantal foutieve authenticaties dat zich binnen een uur mag voordoen. Als deze limiet overschreden wordt, dan blokkeert ACM/IDM uit veiligheid tegen brute force aanvallen de toegang van het IP-adres waaruit de aanvragen geïnitieerd worden tot hun diensten voor een periode van een uur. Op die manier geraakte een server van Televic tweemaal geblokkeerd, waarna geen enkele leerling via deze server meer kon inloggen. Door de complexiteit van het probleem, was het echter niet onmiddellijk duidelijk bij welke dienst het probleem zich voordeed. Een crisioverleg met alle partners werd georganiseerd om de oorzaak te onderzoeken, een tijdelijke oplossing te vinden, de helpdesk te informeren en te communiceren naar de getroffen scholen. Er werd een tijdelijke workaround uitgewerkt, waarbij ACM/IDM onmiddellijk signaleerde wanneer assessmentQ een fout authenticiseerde. Hierna herstartte Televic de server, waarna het probleem zich niet meer stelde. Televic heeft voor de start van de kalibratieafname een **permanente oplossing** geïmplementeerd waarbij verhinderd wordt dat een reeds gebruikte code opnieuw ingediend wordt.

De getroffen scholen kregen een bericht ([zie Bijlage 6](#)) waarbij het probleem kort werd toegelicht. Dit probleem stelde zich tijdens de voorlaatste dag van de periode van de kennismakingstoets, waardoor niet alle scholen er meer in slaagden om de kennismakingstoets nog af te leggen. De scholen die dit probleem meldden, kregen de mogelijkheid om in de week van 2 mei de kennismakingstoets af te leggen. Op die manier konden die scholen zich alsnog degelijk voorbereiden op de kalibratiestudie.

6.4. FASE 4: AFNAME

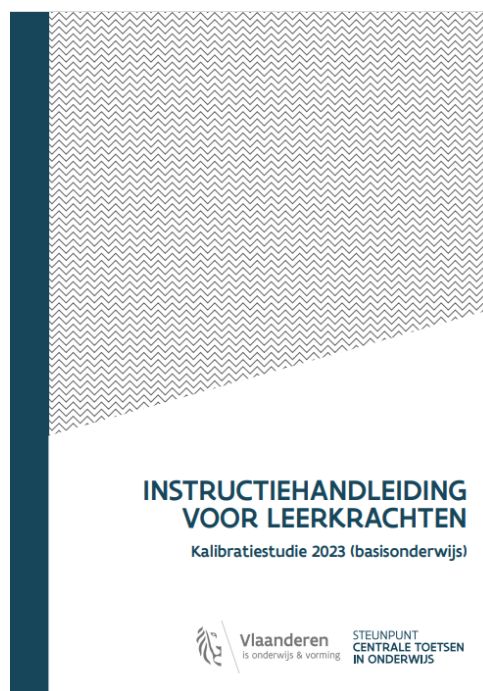

Figuur 7: Fase 4: Afname

6.4.1. Algemeen

De toetsassistent begeleidde de leerlingen bij de afname van de kalibratietoetsen en volgde hierbij de **instructiehandleiding** (een [handleiding](#) voor het basisonderwijs en een [handleiding](#) voor het secundair onderwijs) om een gestandaardiseerde afname te garanderen. Het Steunpunt ontwikkelde een [kort instructiefilmpje](#) dat de leerlingen klassikaal konden bekijken vlak voor de start van de afname. Dit filmpje herhaalde kort de belangrijkste informatie die leerlingen nodig hadden voor de toets (bv. doel en opzet kalibratiestudie, inlogproces, aanpak bij foutmeldingen, afsluitingswijze van de toets).

De toetscoördinator verleende tijdens de afname **ondersteuning** aan toetsassistenten bij problemen van inhoudelijke of technische aard, in samenwerking met de ICT-verantwoordelijke(n). Vanuit DOV en het Steunpunt werd ook ondersteuning voorzien via de helpdesk ([zie 6.4.8](#)).

In wat volgt, wordt beschreven hoe de kalibratieafname is verlopen en welke acties ondernomen worden met het oog op het verder optimaliseren van de afname van de centrale toetsen in 2024. Volgende punten komen hierbij aan bod: het instructiefilmpje (6.4.2), de werking van het toetsplatform (6.4.3), de toetsvragen (6.4.4), de werking van de hulpmiddelen (6.4.5), de leerlingenvragenlijst (6.4.6), het praktische (6.4.7) en technische verloop van de afname (6.4.8).

6.4.2. Instructiefilmpje

Een **korte herhaling** van de belangrijkste zaken in het instructiefilmpje bleek een welgekomen opfrissing na de kennismakingstoets die reeds eerder werd gemaakt. Meerdere leerkrachten uit de B-stroom gaven als suggestie om in het filmpje niet te vermelden dat de toets niet voor punten is aangezien dit fnuikend kan zijn voor de

motivatie van leerlingen. Bovendien was deze boodschap in strijd met de vermelding dat leerlingen geen punten verliezen door het gebruik van hulpmiddelen.

Het instructiefilmpje van de centrale toetsen in 2024 zal de boodschap brengen dat de resultaten van de centrale toetsen niet bepalen of leerlingen overgaan naar het volgende schooljaar maar wel kunnen meetellen samen met andere toetsen en taken op school. Daardoor worden het mogelijke motivatieprobleem en de inconsistentie verholpen.

6.4.3. Werking toetsomgeving

De leerlingen ervoeren het toetsplatform over het algemeen als een **overzichtelijke** en **gebruiksvriendelijke** toetsomgeving. Hieronder wordt meer concreet ingegaan op verschillende aspecten gerelateerd aan de werking van de toetsomgeving die nog aandacht verdienen voor een vlotte afname van de centrale toetsen in 2024, zoals het proces van in- en uitloggen (6.4.3.1), de capaciteit van het toetsplatform (6.4.3.2), de navigatie in het toetsplatform (6.4.3.3) en de weergave (6.4.3.4).

6.4.3.1. Inloggen en uitloggen

De meeste problemen tijdens de toetsafname waren aanmeldproblemen ([zie 6.4.8.4](#)). In het weergeven van de aanmeldproblemen die hieronder toegelicht worden, wordt een onderscheid gemaakt tussen technische problemen en procedurele problemen gerelateerd aan het correct toepassen van de inlogprocedure door de scholen.

Technische problemen

Een eerste technisch probleem dat zich voordeed betrof een **interne fout binnen Apigee**, een onderliggende webservice van LeerID. Dit probleem deed zich voor tussen ACM, LeerID en Apigee. Bij het inloggen wordt er een *access token* gebruikt die tussen LeerID en ACM aangeeft dat er mag worden geauthenticeerd. Het *access token* mag maximaal 1 uur gebruikt worden, waarna dit vernieuwd wordt. Nog voor het vervallen van dit token, werd dit niet meer aanvaard door Apigee omwille van een synchronisatieprobleem tussen de verschillende technologieën. Hierdoor kon de authenticatie niet vervolledigd worden en kregen leerlingen een interne foutboodschap te zien. Het probleem herstelde zich vanzelf nadat het token automatisch verversd werd, waardoor de impact steeds tot een kwartier beperkt bleef. Door de complexiteit van het probleem, heeft het zich drie keer kunnen manifesteren: op 3 mei van 9.19 uur tot 9.35 uur en tussen 10.36 uur en 10.42 uur, en op 4 mei tussen 8.55 uur en 9.12 uur. Er waren in totaal 72 scholen getroffen. Op woensdag 4 mei werd tussen de partners afgesproken om onmiddellijk een nieuw access token aan te maken op het moment dat Apigee dacht dat een token vervallen was. Door deze workaround kon het probleem zich steeds maar bij een klein aantal leerlingen voordoen, waarna leerlingen opnieuw probleemloos konden inloggen. Na de kalibratie werd de oorzaak van het probleem, namelijk de synchronisatie van Apigee, structureel aangepakt.

Een tweede technisch probleem was het **niet kunnen resetten van het wachtwoord**. LeerID onderscheidt basisaccounts van gevorderde accounts. Basisaccounts hoorden bij leerlingen in het lager onderwijs en werden altijd beheerd door de LeerID-beheerder. Leerlingen in het secundair onderwijs hadden de keuze om een e-mailadres te registreren, waarna ze hun eigen account zelf konden beheren. Nadat leerlingen hun e-mailadres

hadden geregistreerd, konden ze een nieuw wachtwoord aanvragen zonder tussenkomst van een LeerID-beheerder (i.e. een gevorderd account). Tijdens de kalibratiestudie werd hierin een bug ontdekt die ervoor zorgde dat wanneer leerlingen een fout ingaven in hun e-mailadres, er geen geverifieerd emailadres aan de leerling zijn account kon gekoppeld worden. De LeerID-beheerder kon hierdoor het mailadres ook niet verwijderen via het Schoolloket, enkel een tussenkomst van de helpdesk kon de leerling verder helpen. Dit probleem werd intussen aangepakt.

Ten slotte liep het **uitloggen** niet steeds vlot. Zo blokkeerde het toetsplatform enkele keren waardoor correct afsluiten niet mogelijk was. Er wordt verder onderzocht wat hiervan mogelijke oorzaken zijn, zodat het probleem verholpen kan worden voor de afname in 2024. Problemen bij het uitloggen leidden echter nooit tot het verloren gaan van gegevens aangezien deze na iedere vraag werden opgeslagen.

Procedurele problemen

Een eerste veelvoorkomend procedureel probleem was gerelateerd aan de **tijdslimiet** gekoppeld aan het inloggen via LeerID. De tijdslimiet zorgde ervoor dat leerlingen die niet binnen de vijf minuten na het openen van het portaal inlogden een foutmelding kregen en de pagina moesten vernieuwen om te kunnen inloggen. Vooral in de B-stroom, waar de aanmeldprocedure aanzienlijk meer tijd in beslag nam, leidde dit tot verschillende foutmeldingen. Dit probleem trad vooral op bij de eerste keer inloggen, omdat leerlingen hun login kregen van de leerkracht en een volledige inlogprocedure moesten doorlopen met wijzigen van een wachtwoord en registratie van een e-mailadres.

Een tweede procedureel aspect dat gerelateerd was aan het inloggen had betrekking op de **wachtwoorden van LeerID**. Tijdens de pilootstudies werd al opgemerkt dat de wachtwoorden die gegenereerd werden door LeerID complex waren (door het door elkaar gebruik van hoofdletters, kleine letters en cijfers die niet steeds duidelijk te onderscheiden waren) en tot veel fouten leidden in het overtypen. Daarom werd besloten om de wachtwoorden voor het lager onderwijs te vereenvoudigen tot een bestaand woord gevolgd door een cijfer. Dit zorgde voor aanzienlijk minder inlogproblemen tijdens de kalibratiestudie in het lager onderwijs. Het gebeurde wel dat leerlingen, zowel in het lager als in het secundair onderwijs, een spatie toevoegden na hun gebruikersnaam en hierdoor niet konden inloggen. Er verscheen dan een foutmelding over foutieve inloggegevens. Aangezien deze inlogproblemen hebben geleid tot frustraties bij leerlingen nog voor ze de toets konden aanvatten en ook de voorziene toetstijd in het gedrang brachten, wordt de inlogprocedure voor volgende afnames grondig verder bekeken binnen het Steunpunt en LeerID.

Voor het secundair onderwijs werden de automatisch gegenereerde moeilijke wachtwoorden niet veranderd door LeerID, maar konden leerlingen hun wachtwoord wijzigen naar een zelfgekozen alternatief. De kalibratiestudie toonde aan dat het zelf wijzigen van het wachtwoord problemen met zich meebracht. Een eerste probleem dat zich meermaals voordeed was dat leerlingen hun wachtwoord hadden aangepast en dit vervolgens waren **vergeten**. Als leerlingen dan geen eigen e-mailadres hadden opgegeven om later het wachtwoord eventueel nog eens te wijzigen (bv. als ze het vergeten zijn), dienden ze via de LeerID-beheerder een nieuw wachtwoord aan te vragen. Aangezien het onthouden van het aangepaste wachtwoord tot het volgende afnamemoment voor een heel aantal leerlingen moeilijk was, gaf dit voor de LeerID-beheerder extra werklast. Een tweede probleem was dat leerlingen er na het doorgeven van een **eigen e-mailadres** niet altijd in slaagden om zelfstandig hun wachtwoord in te stellen. In dat geval moest de LeerID-beheerder hun opgegeven e-

mailadres verwijderen en het proces opnieuw opstarten. De LeerID-beheerder kon de accounts echter niet steeds zelf resetten, waardoor hulp van de helpdesk nodig was. De problemen rond het zelf wijzigen van het wachtwoord deden zich voornamelijk voor in B-stroom scholen.

Voor de afname in 2024 onderzoekt het team van LeerID verder hoe de **inlogprocedure voor de B-stroom** vereenvoudigd kan worden. Een mogelijke piste hierbij is het werken met een eenvoudig wachtwoord voor elke leerling in het secundair onderwijs met de verplichting om het nadien te veranderen. Het onthouden van het wachtwoord door leerlingen is een blijvend aandachtspunt. Verder is zowel in het lager als het secundair onderwijs de tijdslimiet om in te loggen opgetrokken tot 60 minuten. De werkgroep communicatie zal deze tijdslimiet in de toekomst duidelijk opnemen in de instructies naar scholen en op de FAQ-pagina. Ten slotte zal op de **FAQ-pagina** helder worden weergegeven hoe met bepaalde inlogproblemen omgegaan kan worden, zodat scholen deze zo snel en eenvoudig mogelijk kunnen oplossen.

6.4.3.2. Internetconnectiviteit en inlaadproblemen

Enkele scholen gaven aan dat er zich tijdens de afname langdurige of steeds terugkerende internet- of laadproblemen hebben voorgedaan waardoor individuele leerlingen ($n = 88$) of klasgroepen ($n = 66$) de toets niet volledig konden invullen. Deze problemen werden in dezelfde orde grootte in het lager en secundair onderwijs gerapporteerd. Het is echter niet steeds duidelijk of deze problemen gerelateerd waren aan de capaciteit van het toetsplatform of de internetcapaciteit van de school. In 2023 werd een stresstest succesvol uitgevoerd waaruit bleek dat de capaciteit van het toetsplatform tot 15.000 simultane gebruikers aankan. Tijdens de afname werd de laadcapaciteit van het toetsplatform door de Televic gemonitord. Hierbij werd nooit een mindere bereikbaarheid vastgesteld.

Voor de afname in 2024 van start gaat, zal er opnieuw een stresstest worden uitgevoerd waarbij de capaciteit van de website, LeerID en het toetsplatform tot 30.000 simultane gebruikers zullen worden getest. Daarnaast zullen scholen, net zoals bij de piloot- en kalibratiestudie, goed worden ingelicht over de nodige technische vereisten voor de toetsafname. De pilootstudies en de kalibratiestudie leerden echter dat er in praktijk grote verschillen zijn tussen scholen wat betreft de technische capaciteit (bv. toestellen, internetverbinding). Daarom zal het Steunpunt ook extra alert zijn om geen zware bestanden (bv. grote illustraties) aan de toetsen toe te voegen. Tijdens de kalibratiestudie waren er specifieke vragen die in verschillende scholen niet of trager laadden. De analyse achteraf leerde dat het telkens ging om vragen met grote illustraties. Deze illustraties zullen voor toekomstige afnames via een minder zwaar bestand worden opgeladen, zodat dit probleem verholpen wordt. Tot slot zal de toetsduur voor scholen die alsnog langdurige of steeds terugkerende internet- of laadproblemen hebben, verlengd worden zodat deze leerlingen meer gelijke kansen hebben om de toetsen te maken.

6.4.3.3. Navigatie in het toetsplatform

Bij de toets Nederlands kunnen leerlingen binnen eenzelfde leestaak terugkeren naar een vorige toetsvraag, maar niet naar toetsvragen uit een reeds ingediende leestaak. In de toets wiskunde wordt gewerkt met lineaire navigatie, wat betekent dat het niet mogelijk is om terug te keren naar een vorige toetsvraag. Deze keuze werd

gemaakt omdat leerlingen bij een afname met vrije navigatie het rekentoestel, formules of informatie over wiskundige begrippen die voorzien zijn bij bepaalde toetsvragen zouden kunnen gebruiken bij toetsvragen waarbij dit niet voorzien is.

Tijdens de pilootstudies rapporteerden verscheidene scholen dat leerlingen per ongeluk dubbelklikten op de knop 'volgende' waardoor ze dikwijls ongewild vragen onbeantwoord lieten. Voor de kalibratiestudie werd een **pop-up** voorzien die leerlingen erop attent maakt dat ze op 'volgende' klikken zonder de vraag in te vullen. De kalibratiestudie toonde aan dat de pop-up zijn doel lijkt te bereiken. De opmerking dat leerlingen toetsvragen per ongeluk niet invullen werd niet meer gegeven in de logboeken bij de kalibratie.

Voor de **leerlingenvragenlijst** was de pop-up om dubbelklikken te vermijden niet voorzien omwille van twee redenen. Enerzijds was het tijdens de kalibratiestudie nog niet mogelijk om de weergave van de volgende vraag af te stemmen op het antwoord op de vorige vraag. Hierdoor werd aan leerlingen soms gevraagd bepaalde vragen oningevuld te laten en door te klikken als ze niet op hen van toepassing waren. De pop-up zou dan mogelijks tot verwarring en frustratie leiden. Anderzijds werd er geen lineaire navigatie toegepast in de leerlingenvragenlijst, waardoor leerlingen steeds konden terugkeren naar de vorige vraag. Dit werd ook niet expliciet gecommuniceerd. Een gevolg was dat leerlingen niet altijd opmerkten dat ze bij de leerlingenvragenlijst konden terugkeren en dat vragen soms ook onbeantwoord bleven na onbedoeld dubbelklikken.

Aangezien dit geen gebruiksvriendelijke manier van werken is voor de leerlingensurvey, werd voor de eigenlijke afnames gevraagd aan Televic om filters te kunnen toepassen, waardoor leerlingen enkel de vragen te zien krijgen die voor hen van toepassing zijn. Er kan dan wel een pop-up worden voorzien om het ongewild onbeantwoord laten van vragen ook in dit onderdeel tegen te gaan. Bovendien kan ook voor andere vragen het gebruik van filtermogelijkheden en dus ook de mogelijkheid van getrapte vraagstellingen de weergave en navigatie voor leerlingen beduidend vereenvoudigen.

Indien leerlingen tijdens de kalibratiestudie de toets niet binnen de voorziene toetsduur konden afronden, was het nodig om alle overige vragen door te klikken om de toets te kunnen afsluiten vooraleer ze bij het volgend afnamemoment de volgende toets konden openen. De ingevoerde pop-up bij oningevulde toetsvragen maakte dit extra lastig. Het **doorklikken** van de toetsvragen werd door veel leerlingen als frustrerend ervaren. Bij de afname van de toetsen in 2024 zal er gewerkt worden met een vastgelegde toetsduur waarna de toets automatisch wordt afgesloten. Waarom deze beslissing niet werd genomen bij de afname van de kalibratiestudie werd eerder toegelicht ([zie 4.6](#)).

Aansluitend bij de ontwikkeling dat de toets in 2024 zal afgesloten worden na een bepaalde toetsduur, zal de **resterende tijd** ook steeds worden weergegeven in het toetsplatform. De voortgangsbalk die het aantal ingevulde vragen weergaf zal niet getoond worden tijdens de afname van de centrale toetsen. Op die manier wordt enerzijds tegemoetgekomen aan de opmerking dat de voortgangsbalk met het aantal op te lossen vragen demotiverend werkt voor leerlingen en anderzijds aan de vraag om een tijdsindicatie weer te geven voor leerlingen. Er werd bewust voor gekozen om niet te werken met een combinatie van de weergave van de resterende tijd en het aantal vragen aangezien dit stress kan meebrengen voor leerlingen. Bovendien zal in het instructiefilmpje voor leerlingen duidelijk worden aangegeven dat er voldoende tijd voorzien is om de toetsen af te leggen.

6.4.3.4. Weergave in het toetsplatform

Over het algemeen was de weergave van de toets op verschillende toestellen goed en werden hier weinig opmerkingen over gemaakt. Het valt wel op dat weergaveproblemen die werden gerapporteerd van toepassing waren op toestellen met **kleine schermen** (bv. Chromebooks en tablets). Zo werd af en toe teruggekoppeld dat de weergave van het platform te groot is voor het scherm en dat leerlingen veel moesten scrollen bij langere teksten of toetsvragen die specifieke handelingen vereisen zoals sleepvragen bij een tekst.

Een aantal keren, vooral vanuit de B-stroom, werd gevraagd om de **lettergrootte** te vergroten. In de keuze van het lettertype en de lettergrootte werd bewust gekozen voor een lettertype dat voor verschillende doelgroepen toegankelijk is (bv. leerlingen met dyslexie) en een standaardgrootte (24) voor digitale weergave (Hakvoort et al., 2017; Kuster et al., 2016). Leerlingen voor wie die grootte te klein is, kunnen steeds gebruik maken van de zoomfunctie in de browser of ingebouwd in het toetsplatform om de tekst of afbeeldingen groter weer te geven. Op die manier wil het Steunpunt de toetsen vlot leesbaar maken voor iedere leerling.

Ten slotte werd een enkele keer aangegeven dat sommige figuren vervormd worden weergegeven, afhankelijk van de scherminstellingen. Dit heeft echter te maken met de beeldscherminstellingen van het gebruikte toestel en niet met de instellingen van het toetsplatform. Hoe leerlingen de beeldscherminstellingen kunnen aanpassen, zal worden toegevoegd in het introductie- en het instructiefilmpje.

6.4.4. Toetsvragen

Dit onderdeel gaat dieper in op de toetsvragen: feedback bij de inhoud van de toetsvragen (6.4.4.1), de instructies en vraagstelling (6.4.4.2) en het gehanteerde taalgebruik (6.4.4.3) wordt besproken. Daarnaast wordt aandacht besteed aan de gebruikte vraagtypes (6.4.4.4), aangezien ook het technisch vlot kunnen beantwoorden van de verschillende vraagtypes essentieel is voor valide toetsresultaten. Feedback van leerkrachten of observatoren op individuele toetsvragen wordt hier niet uitgebreid besproken, maar verder opgenomen door de toetsontwikkelaars en in combinatie met de resultaten van de psychometrische analyses verwerkt.

6.4.4.1. Inhoud

Er werd door leerkrachten niet veel inhoudelijke feedback gegeven bij de toetsvragen. Over het algemeen waren ze eerder positief over de toetsen en merkten ze op dat de toetsvragen in overeenstemming zijn met wat ze in de klas onderwijzen en toetsen, dat de taken interessante thema's bevatten en vaak op het niveau zijn van wat leerlingen gewend zijn. Toch kwamen ook enkele aandachtspunten naar voren in de logboeken. Wat betreft de inhoud van de toetsvragen **Nederlands** komt in het lager onderwijs vaak terug dat de leesteksten lang zijn en veel vragen bevatten waardoor het moeilijk is voor leerlingen om zich te blijven concentreren. Dat leerlingen het niet gewend zijn om lange teksten digitaal te lezen, draagt hier verder aan bij en zorgt ervoor dat leerlingen soms moeite hebben met scrollen om de volledige tekst te kunnen lezen. Tijdens de adaptieve toetsafname van de centrale toetsen zal erop gelet worden dat langere en kortere teksten worden afgewisseld voor leerlingen.

Bij **wiskunde** komt in het lager onderwijs aan bod dat niet alle getoetste leerstof in het vierde leerjaar al onderwezen is op het moment van de afname. Bovendien worden sommige toetsvragen wiskundige problemen

oplossen als erg uitdagend ervaren voor sommige leerlingen. Tijdens de eigenlijke afname zal dit laatste zich niet meer voordoen, aangezien er dan gewerkt wordt met adaptieve toetsen. Tijdens de kalibratiestudie werden deze toetsvragen nog getest bij alle leerlingen, maar bij de eigenlijke afname zullen enkel leerlingen die correct scoren op vorige toetsvragen deze meer uitdagende toetsvragen aangeboden krijgen. Verder is het belangrijk om in de communicatie en de feedback naar scholen toe duidelijk aan te geven dat de centrale toetsen voor het vierde leerjaar nog sterker ontwikkelingsgericht zijn dan de centrale toetsen voor de andere jaren aangezien er geen cesuur zal worden bepaald voor deze doelgroep. Er wordt gekeken welk vaardigheidsniveau leerlingen van het vierde leerjaar reeds behalen vanuit de te bereiken eindtermen op het einde van het lager onderwijs. Hoewel de vaardigheidsniveaus inhoudelijk geduid zullen worden, kunnen scholen zelf betekenis geven aan de resultaten die leerlingen behalen op de centrale toetsen vanuit wat er aan bod is gekomen in het onderwijs. Zowel binnen het feedbackdashboard in Mijn Onderwijs als aan de hand van een e-course worden handvaten geboden om de resultaten uit de centrale toetsen te interpreteren in functie van schoolontwikkeling.

In het secundair onderwijs kwam de meeste feedback die werd doorgegeven over de inhoud van de toetsvragen vanuit de **B-stroom**. Bij de toetsen **Nederlands** was de meest voorkomende opmerking dat het vele lezen demotiverend werkte voor leerlingen en in het bijzonder voor minder sterke lezers, aangezien zij hieraan veel tijd en energie verliezen. Dankzij het adaptief toetsen zullen leerlingen bij de eigenlijke afname minder leestaken aangeboden krijgen dan tijdens de kalibratiestudie.

Voor **wiskunde** werden vooral de items binnen het breedthema wiskundige problemen oplossen als te moeilijk gepercipieerd en te veel afwijkend van wat deze leerlingen gewend zijn. De items met betrekking tot de dieptethema's daarentegen werd aangegeven dat deze meer aansluiten bij het niveau van de B-stroom. Ten slotte gaven enkele leerkrachten aan dat de wiskundetoetsen af en toe nog leerstof bevatten die geen deel meer uitmaakt van de leerplandoelen (bv. hectometer, decameter). Deze maateenheden werden enkel toegevoegd om een realistische context te construeren voor leerlingen en hoeven niet geïnterpreteerd te worden om een antwoord op de toetsvraag te geven. De psychometrische analyses van de resultaten zullen uitwijzen of leerlingen minder goed scoren op toetsvragen waarin bijvoorbeeld maateenheden gebruikt worden die minder gebruikelijk zijn. Indien dat het geval is, zullen deze toetsvragen verwijderd worden uit de itembank voor de afname in 2024.

6.4.4.2. Instructies en vraagstelling

Op de instructies en vraagstelling van de toetsvragen is bijzonder weinig feedback gekomen na de observaties. De aanpassingen die na de pilootstudies plaatsvonden en vooral gericht waren op het verhelderen van de manier waarop de toetsvraag diende te worden opgelost en meer gelijkgestemde instructies in de toetsen Nederlands en wiskunde, blijken dus een positief effect te hebben gehad. Enkele scholen vragen om de instructies voor de **schrijfpoddracht** nog te specificeren (bv. de mate waarin de tekst gestructureerd moet worden, duidelijkheid over het aantal onderwerpen dat leerlingen dienen te kiezen) of verder uit te breiden (bv. duidelijkheid over het al dan niet mogen opzoeken van informatie, richtvragen voor de B-stroom).

Tot slot werd door de pedagogisch begeleiders gevraagd om per toetsvraag (met een icoontje) aan te duiden wanneer aangeraden wordt om het **formuleblad** te gebruiken. In de meeste scholen wordt het principe van zelfsturing gehanteerd met betrekking tot het gebruik van hulpmiddelen. Het formuleblad is echter nieuw voor

de leerlingen; ze zijn het nog niet gewend om dit te gebruiken. In deze fase is het aangewezen om leerlingen wel te ondersteunen in het gebruik ervan. Verder werd door hen gesuggereerd om de hulpmiddelen aan te duiden met een afbeelding in plaats van tekst (bv. een afbeelding van een woordenboek) als taalondersteuning. Alle hulpmiddelen die kunnen gebruikt worden, worden voorgesteld in de kennismakingstoets. Het is echter moeilijk om per toetsvraag specifiek aan te geven welke hulpmiddelen nodig zijn aangezien dit sterk afhankelijk is van leerling tot leerling. Omdat het principe van zelfsturing pas relevant is als leerlingen de toetsomgeving en aangeboden hulpmiddelen voldoende kennen, streeft het Steunpunt ernaar leerlingen er zo goed mogelijk mee vertrouwd te maken. Het gebruik van de hulpmiddelen zal duidelijk geduid worden in de kennismakingstoets voorafgaand aan de centrale toetsen en ook in het instructiefilmpje dat leerlingen vlak voor de afname zien, zal hier extra aandacht naartoe gaan. Het Steunpunt verkent de mogelijkheid om in de toetsvragen voor de leerlingen van de B-stroom met een icoontje aan te geven wanneer het relevant is om het formuleblad te gebruiken. Hulpmiddelen worden in het toetsplatform; naast tekst, reeds afgebeeld met een algemeen icoon. Het aanpassen van deze afbeeldingen vraagt maatwerk vanuit Televic en zal niet mogelijk zijn voor de afname in 2024

6.4.4.3. Taal toetsvragen

Tijdens de pilootstudies gaven verschillende leerlingen en leerkrachten aan dat het **taalgebruik** in de wiskundetoetsen te moeilijk was en de weergegeven context de toetsvragen soms te talig maakten. Op basis daarvan werd gestreefd naar een eenvoudiger taalgebruik, met een beter evenwicht tussen inbedding in een relevante context en duidelijkheid van de toetsvraag. De eerste analyses van de kalibratiestudie tonen echter aan dat verschillende leerkrachten de toetsvragen wiskunde nog steeds erg talig vonden en vrezden dat ook taalvaardigheid wordt getest. Terugkomende opmerkingen hierbij waren het gebruik van woorden die onvoldoende aansluiten bij de leefwereld van leerlingen, moeilijke termen (vooral voor anderstalige en minder taalvaardige leerlingen), te uitgebreide contexten, overbodige informatie en complex geformuleerde toetsvragen die kernachtiger kunnen worden geformuleerd.

De opmerkingen over de taligheid van de toetsvragen zullen samen met de resultaten van de psychometrische analyses bekeken worden. Zo kunnen de analyses aantonen dat vragen die wiskundig eenvoudig zijn, maar talig moeilijk een andere vaardigheid vergen dan de vooropgestelde wiskundige vaardigheid. Daarnaast maakten ook de toetsontwikkelaars een eerste inschatting van de wiskundige complexiteit van de toetsvragen. Toetsvragen die wiskundig eenvoudig zijn ingeschat, maar toch moeilijk blijken door bijvoorbeeld de taligheid kunnen zo ook worden geïdentificeerd. Bovendien zullen de resultaten van de DIF-analyses uitwijzen of bepaalde groepen een oneerlijk nadeel ondervinden bij meer talige toetsvragen voor wiskunde. Op basis van die analyses zullen de uiteindelijke toetsen worden samengesteld Principes en richtlijnen voor toekomstige toetsontwikkeling worden geoptimaliseerd en gedeeld met alle toetsontwikkelaars.

6.4.4.4. Vraagtypes

Aangezien de centrale toetsen digitaal worden afgenomen, is het van cruciaal belang dat de gebruikte vraagtypes in overeenstemming zijn met de digitale vaardigheden van leerlingen, zodat deze vaardigheden hun

toetsresultaat zo minimaal mogelijk beïnvloeden. De pilootstudies en kalibratiestudie toonden aan dat zowel leerlingen van het vierde leerjaar lager onderwijs als leerlingen van het tweede leerjaar secundair onderwijs over het algemeen weinig moeite hadden met het **technisch beantwoorden** van de verschillende types vragen en een digitale toetsafname eerder positief ervoeren. Ze konden de toets over het algemeen zelfstandig afleggen. Het valt bovendien op dat het aantal gemelde problemen omtrent de vraagtypes na de kalibratiestudie minder groot was dan na de pilootstudies. De acties ondernomen na de pilootstudies om aan de gebruiksvriendelijkheid van de vraagtypes tegemoet te komen (bv. uitgebreidere instructie, inoefenen tijdens de kennismakingstoets, aanpassen van bepaalde vraagtypes) blijken hun effect niet te hebben gemist.

Enkele vraagtypes bleken echter nog tot moeilijkheden te leiden bij sommige leerlingen. Het vraagtype waar leerlingen het meest moeite mee bleven hebben was de **sleepvraag**. Vooral de combinatie van slepen en scrollen blijkt geen vanzelfsprekendheid voor leerlingen, in het bijzonder in het lager onderwijs. De psychometrische analyses zullen uitwijzen of er toetsvragen zijn waarbij de technische complexiteit ervoor zorgt dat een andere vaardigheid gemeten wordt dan de vaardigheid die vooropgesteld is. Indien dit zo blijkt te zijn, worden deze toetsvragen niet meegenomen bij de finale samenstelling van de centrale toetsen.

Hoewel er nog enkele opmerkingen kwamen bij het vraagtype '**klikken op afbeelding**' waarbij leerlingen aan de hand van een hotspot het juiste antwoord moesten aanduiden, valt het op dat het aantal opmerkingen na de kalibratiestudie veel minder groot was dan tijdens de pilootstudies. Dat een gegeven antwoord pas kan worden aangepast door eerst opnieuw op het vorige antwoord te klikken, bleef moeilijk voor sommige leerlingen. Hoewel de extra instructie hierover het probleem al gedeeltelijk heeft opgelost, toont dit het belang aan van aanpassingen in dit vraagtype zodat het intuïtiever wordt voor leerlingen. De optimalisering van dit vraagtype wordt verder opgenomen met Televic.

6.4.5. Gebruik hulpmiddelen

Leerlingen kunnen tijdens de centrale toetsen gebruikmaken van allerlei hulpmiddelen die via het toetsplatform worden aangeboden. Zo is er steeds een markeerstift, een vertalend woordenboek (Google Translate) en verklarend woordenboek (NT2 woordenboek Van Dale), woordverklaring, spellingscontrole en zoomfunctie aanwezig en wordt het gebruik van een kladpapier sterk aangemoedigd. In de centrale toets wiskunde kunnen leerlingen ook een digitaal rekentoestel gebruiken voor alle toetsvragen, behalve wanneer hoofdrekenen vereist is of bij vragen naar wiskundige inzichten waarbij niet gerekend hoeft te worden. Leerlingen uit de B-stroom mogen ook gebruikmaken van een formuleblad (op papier) bij de toets wiskunde. Leerlingen in de A-stroom krijgen bij sommige toetsvragen formules aangereikt. Daarnaast mogen leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften tijdens de centrale toetsen ook gebruik maken van de hulpmiddelen die ze in de klas gewend zijn te gebruiken (bv. voorleessoftware, hulpkaarten, ...).

De informatie uit de logboeken van leerkrachten en observaties van de pedagogische begeleidingsdiensten en medewerkers van het Steunpunt geven al een eerste zicht op het **gebruik** en de **gebruiksvriendelijkheid** van deze hulpmiddelen. Via de **leerlingenvragenlijst** werd een steekproef van de leerlingen ook bevraagd over het gebruik van de hulpmiddelen en de mate waarin zij deze als gebruiksvriendelijk en ondersteunend hebben ervaren. De analyses van deze resultaten en de logging van het concreet gebruik van de hulpmiddelen, die pas in het najaar beschikbaar zullen zijn, zijn eveneens relevant om verder mee te nemen in verdere beslissingen

omtrent de hulpmiddelen. Hieronder worden wel al de eerste resultaten op basis van de observaties en de logboeken weergegeven.

Observaties over het **gebruik van de hulpmiddelen** waren uiteenlopend. Waar in sommige scholen leerlingen de hulpmiddelen veelvuldig gebruikten, werden ze in andere scholen amper tot niet gebruikt. De pedagogisch begeleidingsdiensten merkten in hun observaties op dat de hulpmiddelen in de B-stroom nog minder gebruikt werden dan in de A-stroom. Ook tijdens de pilootstudies waren de observaties over het gebruik van de hulpmiddelen uiteenlopend. De eerste analyses van de interviews die werden afgenomen bij leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften tijdens de pilootstudie leerden dat het gebruik van hulpmiddelen dikwijls samenhangt met de mate waarin leerlingen in de klas gewend zijn de hulpmiddelen (digitaal) te gebruiken. Leerlingen hanteren doorgaans dezelfde aanpak of methode als aangeleerd in de klas, bijvoorbeeld voor getallen die groter zijn dan 10 wordt de rekenmachine gebruikt, anders de tafelkaart. Leerlingen die geleerd hebben om te cijferen of om de maaltafelkaart te raadplegen, gebruiken deze hulpmiddelen en niet de rekenmachine. Soms werd een hulpmiddel niet gebruikt omdat leerlingen zich niet bewust waren dat ze het konden gebruiken of dat het gebruik ervan niet zo duidelijk was voor hen. Leerlingen die het hulpmiddel niet nodig hadden, gebruikten het ook niet.

De **digitale markeerstift** werd als handig ervaren, maar op dit moment kan niet alle tekst gemarkeerd worden. Zo konden tekst en getallen weergegeven in een afbeelding of in antwoordblokken (bv. tekst in sleepvragen) niet gemarkeerd worden. Tijdens de pilootstudies kwam deze opmerking ook meermaals terug. Het Steunpunt zette op basis daarvan tekst zo weinig mogelijk in afbeeldingen en paste getallen waar mogelijk ook aan naar tekstvorm in plaats van ze in LaTeX⁴ weer te geven. Hoewel de beperktere opmerkingen na de kalibratiestudie erop wijzen dat dit het probleem gedeeltelijk heeft verholpen, is het toch essentieel dat alle onderdelen van de toetsvraag te markeren zijn. Om het mogelijk te maken om alle tekst te markeren, is een technische doorontwikkeling binnen het toetsplatform essentieel.

Net als bij de pilootstudies werd aangegeven dat **woordenboeken** in een apart tabblad niet handig zijn voor leerlingen en ervoor zorgen dat fouten gemaakt worden bij het overtypen van de te verklaren of vertalen woorden. Bovendien gebruikten leerlingen soms andere woordenboeken of vertaalsites dan degene waarnaar gelinkt werd in het toetsplatform. Ook de vertalingen die niet steeds adequaat waren, was een terugkomend probleem bij Google Translate. Om aan deze problemen tegemoet te komen, wordt ernaar gestreefd om de woordenboeken vanaf 2024 in het toetsplatform te integreren en het aantal in te voeren tekens te beperken zodat zoekacties beperkt worden tot enkele woorden.

Bij een aantal leerlingen stond de **spellingscontrole** in een andere taal (bv. de thuistaal), waardoor ieder woord als fout werd aangegeven. De taal van de spellingscontrole is echter afhankelijk van de instelling van het apparaat of de browser en niet van het toetsplatform. Door de taal van het toestel of de browser aan te passen, kan dit probleem verholpen worden. Omdat dit in sommige scholen tot moeilijkheden leidde tijdens de kalibratieafname zal dit voor volgende afnames in de instructiehandleiding en op de FAQ-pagina worden opgenomen.

⁴ LaTeX is een softwaresysteem dat wereldwijd wordt gebruikt om wiskunde te typesetten. Het biedt een stabiele manier om wiskundige en wetenschappelijke formules en tekeningen te maken.

Leerlingen konden over het algemeen goed overweg met het **rekentoestel** dat in het toetsplatform ter beschikking wordt gesteld. Voor leerlingen uit de B-stroom bleek het wetenschappelijk rekentoestel en de functionaliteiten die erbij werden toegelicht in het introductiefilmpje verwarrend te zijn, aangezien ze de meeste ervan niet nodig hadden of kenden. Om de verwarring over deze ongekende functies in de B-stroom weg te nemen, zal voor deze leerlingen een apart introductiefilmpje worden voorzien dat enkel de functionaliteiten toelicht die zij nodig hebben ([zie 6.3.2](#)).

Een terugkomende vraag, die ook al na de pilootstudies werd gerapporteerd, is om een **geschiedenisfunctie** aan het rekentoestel toe te voegen zodat het behouden van eerdere bewerkingen in het antwoordveld mogelijk wordt. Deze vraag wordt verder opgenomen met de Televic om het rekentoestel zo gebruiksvriendelijk mogelijk te maken voor leerlingen.

Het gegeven dat enkele leerlingen hun **eigen rekentoestel** of het rekentoestel van de computer gebruikt hebben in plaats van het rekentoestel aangeboden in het toetsplatform, bevestigt mee het belang van doorontwikkelingen die de herkenbaarheid en gebruiksvriendelijkheid van de ingebede rekenmachine verhogen. Aangezien het voor een gestandaardiseerde afname noodzakelijk is dat alle leerlingen hetzelfde rekentoestel in het platform gebruiken, zal dit bovendien nog duidelijker worden opgenomen in het introductiefilmpje voor leerlingen, naast de toelichting hiervan die al beschikbaar was in de instructiehandleiding voor leerkrachten.

Leerlingen mogen tijdens het maken van de centrale toetsen steeds gebruik maken van een **kladblad**. Uit de observaties bleek echter dat in de praktijk leerlingen dit doorgaans niet deden. Een mogelijk struikelblok hierbij zou kunnen zijn dat het kladblad op papier is, terwijl de toetsen op de computer worden afgenomen. Leerlingen die er wel gebruik van maakten, bleken het wel als nuttig te ervaren. Onderzoek op basis van de data van de pilootstudies heeft bovendien uitgewezen dat vooral leerlingen die het in de klas gewend zijn om een kladblad te gebruiken, dit ook tijdens de centrale toetsen doen.

Tijdens de kalibratiestudie kon geen gebruik worden gemaakt van geïntegreerde **voorleessoftware**. Leerlingen werkten daarom, en in functie van vertrouwdheid, met hun eigen voorleessoftware die gekoppeld werd aan het toetsplatform. Tijdens de pilootstudie was dit niet helemaal duidelijk en hadden vele leerkrachten moeite met het activeren van de eigen voorleessoftware van leerlingen in het toetsplatform. Voor de kalibratiestudie werd daarom explicieter in de instructiehandleiding toegevoegd dat leerlingen hun eigen voorleessoftware dienen te gebruiken en werd de e-cursus voor toetsassistenten aangevuld met een demo inclusief instructies voor het gebruik van voorleessoftware in het toetsplatform. Bevindingen uit de kalibratiestudie toonden echter aan dat enkele leerkrachten nog steeds niet wisten hoe de voorleessoftware te gebruiken en dat ze ervan uitgingen dat na het aangeven van het gebruik van voorleessoftware door leerlingen in het Schoolloket, de toets hier automatisch op zou zijn aangepast. De informatie in de e-cursus werd met andere woorden niet gevonden en leerkrachten waren er niet op voorbereid dat ze zelf de voorleessoftware dienden te activeren.

De leerlingen die gebruikmaakten van voorleessoftware merkten op dat deze niet steeds (adequaat) werkte. Enkele van de aangehaalde problemen hierbij waren het niet kunnen laten voorlezen van sleepantwoorden en tekst in afbeeldingen, het gegeven dat bepaalde voorleessoftware telkens van in het begin startte met voorlezen waardoor leerlingen veel tijd verloren en de grootte van de balk van de voorleessoftware waardoor er soms een stuk van de vraag niet zichtbaar was. De meeste gebruikte voorleessoftware in het onderwijs is Sprint, die zowel een web- als appversie aanbiedt. Het Steunpunt heeft na de kalibratie de problemen die zich voordeden tijdens

de kalibratie in beide versies verder onderzocht. Hieruit bleek dat er zich minder problemen voordeden in de webversie dan in de appversie.

Het werken met voorleessoftware geïntegreerd in het toetsplatform zou er enerzijds voor zorgen dat leerkrachten de eigen voorleessoftware van leerlingen niet meer moeten activeren. Anderzijds zou het de problemen die leerlingen ervoeren met het gebruik van eigen voorleessoftware in het platform mogelijk verhelpen. Hoewel er onderzocht werd of geïntegreerde voorleessoftware voor bepaalde leerlingen mogelijk is, zal dit niet haalbaar zijn wegens operationele consequenties voor onder meer het Vlaamse Toetsen Schoolloket en de planning van de toetsen. Daarom zal het Steunpunt nog meer inzetten op heldere communicatie over het feit dat eigen voorleessoftware van leerlingen geactiveerd moet worden in het toetsplatform door begeleidende leerkrachten, hoe zij dit kunnen doen en wordt aangegeven dat het werken met de webversie de voorkeur geniet. Daarnaast zullen de gerapporteerde problemen bij bepaalde toetsvragen met het gebruik van voorleessoftware met Televic worden opgenomen. Op die manier kunnen leerlingen vlotter werken met de voorleessoftware waarmee ze reeds bekend zijn.

Ten slotte werd enkele keren gevraagd waarom niet alle leerlingen voorleessoftware mogen gebruiken (bij wiskundevragen). Tijdens voorafgaande gesprekken over het gebruik van hulpmiddelen werd besloten om voorleessoftware niet als UDA-hulpmiddel, maar als individueel hulpmiddel op te nemen omdat het voor de toets begrijpend lezen niet wenselijk is dat iedere leerling alles kan laten voorlezen. Deze beslissing heeft echter consequenties meegebracht voor zowel de toets Nederlands als de toets wiskunde. Het Steunpunt bekijkt verder of het aanbieden van voorleessoftware voor alle leerlingen specifiek voor de centrale toets wiskunde toch wenselijk is.

6.4.6. Leerlingenvragenlijst

6.4.6.1. Algemeen

Na het maken van de toets werd aan leerlingen gevraagd om een **beknopte vragenlijst** in te vullen die vragen bevatte over onder andere hun achtergrondkenmerken, het onderwijsaanbod, hun toetsmotivatie, de gebruiksvriendelijkheid van het toetsplatform en de aangeboden hulpmiddelen. De kalibratiestudie werd gebruikt om bepaalde vragen voor de leerlingenvragenlijst uit te testen, zowel technisch om de geschiktheid van het toetsplatform voor een bevraging te evalueren als inhoudelijk om (1) na te gaan in welke mate de leerlingen in staat zijn een adequaat antwoord te geven op de vragen, (2) de validiteit en betrouwbaarheid van de opgenomen schalen te onderzoeken en (3) na te gaan of ze een relevante bijdrage leveren in het verklaren van toetsresultaten van leerlingen. Op basis van de resultaten van de kalibratiestudie zullen vragen uit de geteste leerlingenvragenlijst worden weerhouden en/of verder worden aangepast voor de eigenlijke afname.

Tijdens de kalibratiestudie werd de leerlingenvragenlijst opgedeeld in twee delen: een algemeen deel dat alle leerlingen invulden en verschillende **subdelen** die telkens aan een subpopulatie van de leerlingen werd voorgelegd. Op die manier konden meer vragen getest worden, zonder de tijdsduur van de leerlingenvragenlijst voor leerlingen te verlengen. Hieronder wordt ingegaan op de communicatie over de leerlingenvragenlijst (6.4.6.2), de duur van de leerlingenvragenlijst (6.4.6.3), het taalgebruik (6.4.6.4) en de inhoud (6.4.6.5). Net als bij de toetsvragen, wordt feedback bij individuele vragen in dit rapport niet verder besproken, maar wel

opgenomen door de ontwikkelaars van de leerlingenvragenlijst en in combinatie met de resultaten van de psychometrische analyses verwerkt.

6.4.6.2 Communicatie leerlingenvragenlijst

Dat leerlingen na het invullen van de toets ook een leerlingenvragenlijst kregen aangeboden, werd via de brochure en de instructiehandleiding aan scholen meegedeeld. Deze informatie werd echter niet opgenomen in de brief die het Steunpunt en het DOV opstelden voor scholen om ouders te informeren. Voor volgende afnames zal ook over de leerlingenvragenlijst duidelijker gecommuniceerd worden naar alle betrokkenen.

6.4.6.2. Duur

De **ingeschatte tijdsduur** van **tien minuten** voor het invullen van de leerlingenvragenlijst bleek niet voor iedere versie in te volstaan. De tijdsduur verschilt sterk naargelang de versie van de vragenlijst die leerlingen in een school werd aangeboden (Tabel 7). De benodigde tijdsduur was het hoogst (mediaan: 14,2 minuten) in de versies waarin leerlingen werden bevraagd over de hulpmiddelen en het digitaal platform. Deels is dit ook te wijten aan de grote hoeveelheid vragen in die submodules die leerlingen moesten doorklikken ([zie ook 6.4.3.3](#)). Verder laat onderstaande tabel zien dat, niet onverwacht, een bevraging bij leerlingen in het basisonderwijs meer tijd in beslag neemt dan bij leerlingen in het secundair onderwijs.

Vragenlijst modules								
Vragenlijst versie	AG	VK	OA	IB	HM	DP	MT	Totaal
BaO VK + OA	4.8	4.2	0.2					9.4
BaO OA + IB + HM	4.9		0.2	0.8	5.4			11.7
BaO HM + DP	5.1				5.2	3.5		14.2
SO VK + OA (Ned.)	3.0	3.2	0.7					7.0
SO VK + OA (Wis.) + IB	2.9	3.4	0.4	0.4				7.2
SO MT	2.8						4.8	7.6
SO OA (Wis.) + HM + MT	2.9		1.8		2.8		1.4	9.2
SO HM + DP	2.9				2.9	2.1		8.1

Tabel 7: Mediaan duur van vragenlijstversies en hun modules (in minuten)

AG = achtergrondkenmerken en ICT-gebruik

VK = verklarende factoren

OA = onderwijsaanbod - in SO specifieke versies voor Nederlands en Wiskunde

IB = informatiebehoefte

HM = hulpmiddelen en/of specifieke onderwijsbehoeften

DP = digitaal platform

MT = motivatie – specifieke versies voor algemene motivatie en motivatie wiskunde

Voor de eigenlijke afname zal het aantal af te nemen vragen beter afgestemd worden op de voorziene tijdsduur, zodat deze niet meer overschreden wordt. In het bijzonder werd de bevraging van de hulpmiddelen bij leerlingen in het basisonderwijs onderschat, en vergt een bevraging bij die doelgroep een meer vereenvoudigde aanbieding van de vraagstelling (cf. ook het belang van filtering, [zie ook 6.4.3.3](#)). Ook zal meer rekening gehouden worden met de verschillen tussen het basisonderwijs en secundair onderwijs.

6.4.6.3. Taal in de leerlingvragenlijst

Bij het ontwerp van de vragen werd het gebruik van eenvoudig taalgebruik en korte vraagstelling vooropgesteld (onder meer afgestemd op B1-niveau Nederlands). Enkele scholen gaven als feedback dat de leerlingenvragenlijst erg talig is voor leerlingen in het lager onderwijs. Bovendien gaven pedagogisch begeleiders die gingen observeren aan dat sommige van de vragen eerder negatief geformuleerd werden en mogelijks de motivatie van leerlingen negatief beïnvloedden. Deze feedback wordt geïntegreerd door de onderzoekers van de verschillende modules van de vragenlijst en naast de resultaten van de analyses gelegd in functie van de herwerking van de vragen.

6.4.6.4. Inhoud leerlingvragenlijst

Bepaalde vragen die peilden naar de achtergrondkenmerken van leerlingen lokten vragen uit. Vragen over de ouders waren niet altijd herkenbaar voor alle leerlingen in alle mogelijke gezinssituaties. Om te vermijden dat een heel complexe vraagstelling gebruikt diende te worden, was een eenvoudige verwijzing naar mama en papa opgenomen, met daarnaast een beschrijving en instructie voor leerlingen in andere gezinssituaties over hoe zij de vraag konden interpreteren en invullen. Die bijkomende toelichting werd gegeven via een initiële woordverklaring. Ook al kennen leerlingen het principe van de woordverklaring vanuit het instructiefilmpje, bleek deze extra toelichting niet te volstaan, mede omdat niet alle leerlingen deze woordverklaring opmerkten. Mogelijk dient de bijkomende toelichting een duidelijkere plaats te krijgen, herhaald te worden bij de latere vragen, of kan, zoals ook werd gesuggereerd in de logboeken, in de instructiefilmpjes tevens duiding worden gegeven over de leerlingenvragenlijst.

Bovendien werden door leerkrachten en door de pedagogisch begeleiders vragen gesteld bij de validiteit van enkele vragen uit de vragenlijst vanuit de vaststelling dat veel leerlingen het antwoord erop niet kenden (met name voor opleidingsniveau ouders, beroep ouders, geboorteland grootouders). Dat een aanzienlijk deel van de leerlingen het antwoord niet zou weten op deze vragen was verwacht. Leerlingen konden bij die vragen telkens ook de antwoordmogelijkheid “weet ik niet” kiezen. Verdere analyse van de kalibratiegegevens zal moeten uitwijzen of en hoe deze bijkomende vragen naar de achtergrond van leerlingen bruikbaar zijn als aanvulling op andere indicatoren. Ook de vraag die nagaat welke talen leerlingen thuis spreken zou door sommige leerlingen niet waarheidsgetrouw zijn ingevuld, aangezien ze ook de talen aanduiden die ze af en toe eens gebruiken om iets te zeggen tegen hun ouders. Ten slotte leidde de vraag met betrekking tot *Content and Language Integrated Learning* (CLIL) tot verwarring bij leerlingen en telden sommige leerlingen in het aantal uren ook de uren moderne vreemde talen mee. Deze aandachtspunten worden opgenomen bij de verdere verwerking van de kalibratiedata.

Ten slotte kwamen er reacties op de formulering van twee vragen in de submodule verklarende factoren. Sommige leerkrachten gaven aan dat deze niet gepast zijn voor een leerlingenvragenlijst omdat ze negatief geformuleerd waren ten aanzien van leerkrachten en de leerkracht-leerlingrelatie. De twee vragen die commotie uitlokten, waren: *‘Als ik het niet goed doe voor een toets is dat de fout van de leraar die het maar beter had moeten uitleggen.’* en *‘De meeste leraren weten niet goed waarover ze praten.’*

Deze vragen meten academische entitlement. Deze sense of entitlement en het hulpzoekende gedrag zijn een mogelijk verklarend mechanisme voor verschillen in toetsprestaties. De vragen brengen in kaart waar de leerling de verantwoordelijkheid legt voor zijn/haar onderwijsprestaties: bij zichzelf of bij anderen. Het ging om enkele vragen die deel uitmaken van een wetenschappelijk gevalideerde schaal voor externe attributie van de eigen onderwijsprestaties door leerlingen, die vanuit onderzoeksoverwegingen werd toegevoegd aan de vragenlijst. De betrokken vragen waren dan ook niet bedoeld om leerkrachten te evalueren, wel om te achterhalen in welke mate leerlingen zichzelf dan wel anderen in het onderwijs verantwoordelijk achten om goede studieresultaten te kunnen behalen. In bestaand onderzoek zijn er aanwijzingen dat die houding samenhangt met gedrag van de leerling in de klas en mee kan verklaren waarom bepaalde leerlingen meer geneigd zijn hulp te zoeken wanneer dat nodig is en daardoor mogelijk betere resultaten halen dan andere leerlingen. De inspiratie komt uit Engelstalige studies in hoger onderwijs. Onderzoek over de operationalisatie ervan is beperkt en vooral kwalitatief van aard. De items zijn vertaald naar het Nederlands, naar de context van basisonderwijs en secundair onderwijs en naar eenvoudig taalgebruik (B1).

De vragen van de leerlingenvragenlijst werden door het Steunpunt voorafgaand aan de kalibratie uitgetest en verfijnd door deze voor te leggen aan individuele leerlingen uit de doelgroep. Vervolgens werden ze afgenomen in georganiseerde context in een klas leerlingen in het vierde leerjaar en bij een tiental jongeren uit kansengroepen uit de eerste graad secundair onderwijs. Ook de stuurgroep werd voorafgaand ingelicht over de thema's van de leerlingenvragenlijst, zij het zonder dat de specifieke vraagstellingen werden voorgelegd.

Het doel van de kalibratie was om na te gaan of de vragen een betrouwbare meting zijn van het concept. Daarbij werd onvoldoende rekening gehouden met de perceptie van de volwassenen (de leraren) die dit mogelijk als aanvallend ervaren. Het was echter niet de bedoeling iets bij leerkrachten te meten, maar om een gevoel/houding bij leerlingen te capteren.

Door sommige leerkrachten blijken enkele vragen evenwel anders geïnterpreteerd te worden, wat ook werd opgepikt en verspreid via sociale media. Op donderdagavond 4 mei werden de betreffende vragen meteen verwijderd. Het Steunpunt bracht een [persbericht](#) uit ter duiding van de wetenschappelijke achtergrond van de schaal. Het Steunpunt betreurt de commotie die deze vragen ongewild teweegbrachten en excuseerde zich daarvoor bij de stuurgroepleden. De selectie en eventuele aanpassing van de vragen uit de leerlingenvragenlijst zal op basis van de feedback van leerlingen, leerkrachten, pedagogisch begeleiders en de analyses op de antwoorden van leerlingen verder worden bekeken en geoptimaliseerd. In de toekomst zal het Steunpunt sterker inzetten op betrokkenheid van leerkrachten bij ontwerpversies van vragenlijsten en zullen de vragenlijsten integraal worden voorgelegd aan de stuurgroep zodat er vanuit meerdere perspectieven feedback kan worden geïntegreerd.

6.4.7. Praktisch verloop afname

Er was een **grote spreiding** in de tijd die leerlingen spendeerden aan het afleggen van de toetsen, niet enkel tussen de toetsen Nederlands en wiskunde, maar ook tussen leerlingen onderling die aan dezelfde toets werkten.

Voor de toetsen **wiskunde** was de toetsduur afhankelijk van het thema van de toets: het breedtethema wiskundige problemen oplossen vroeg beduidend meer tijd dan de dieptethema's die veelal door alle leerlingen uit de verschillende doelgroepen binnen de tijd werden afgelegd.

De toets **begrijpend lezen** was volgens de leerkrachten en pedagogisch begeleiders op niveau, maar leerlingen hadden moeite om lange tijd hun concentratie te behouden. Negentig minuten geconcentreerd werken aan een toets begrijpend lezen bleek voor heel wat leerlingen uit het vierde leerjaar lager onderwijs en voor leerlingen uit de B-stroom te lang. Naar het einde van de toets begonnen sommige leerlingen te gokken.

Scholen konden de kalibratietoetsen **vrij inplannen** tijdens de week van de kalibratie ([zie 4.6](#)). Omwille van die flexibiliteit waren bij het inloggen in het toetsplatform alle af te leggen toetsen zichtbaar voor leerlingen. Doordat scholen niet op voorhand wisten welke deeltaetsen werden aangeboden aan leerlingen was het onduidelijk welke toetsen tot welk afnamemoment behoorden en of de beschikbare toetsen in één afnamemoment afgelegd moesten worden of verspreid konden worden over de verschillende afnamemomenten.

Bij de centrale toetsen in 2024 zijn er **twee afnamemomenten vastgelegd** voor elke school. Enkel de toetsen die afgelegd moeten worden tijdens het desbetreffende afnamemoment zullen zichtbaar zijn in het toetsplatform. Deze afnamemomenten omvatten telkens een volledig dagdeel, maar de eigenlijke toetsduur die nodig is per afnamemoment zal korter zijn. Scholen hebben binnen het afnamemoment de vrijheid om zelf de deeltaetsen in te plannen. Per deeltaets zal gewerkt worden met een vastgelegde toetsduur met de mogelijkheid tot het nemen van een pauze na het indienen van een deeltaets. Op die manier wordt verwarring over de planning en de tijdbewaking van de toetsen zoveel mogelijk vermeden en hebben scholen de vrijheid om binnen het vastgelegde dagdeel de afname van de toets maximaal aan te passen aan de schoolplanning.

6.4.8. Technisch verloop: Helpdesk

6.4.8.1. Algemeen

De organisatie van de helpdesk bestond uit verschillende partijen met elk hun verantwoordelijkheden. De **eerstelijnsondersteuning** bestond uit 22 voorlichters die opgeleid werden om vragen m.b.t. de centrale toetsen te kunnen beantwoorden. Tijdens de kalibratie werd er op elk moment voor gezorgd dat er acht van deze voorlichters beschikbaar waren op de eerste lijn. Deze voorlichters werden aangestuurd door een teamlid van 1700. Op voorhand werden door het Steunpunt en LeerID scripts ontwikkeld ter ondersteuning van de voorlichters tijdens de kalibratie. De communicatie met de tweede lijn gebeurde door het teamlid en de contactpersoon binnen 1700. Beiden waren ook verantwoordelijk voor het aanpassen van de scripts naar aanleiding van nieuwe problemen die zich voordeden tijdens de kalibratie en het aanleveren van de rapporten over het aantal contacten en de binnengekomen vragen binnen 1700 per fase. De eerstelijnsondersteuning was tijdens de administratieve voorbereidingsfase doorlopend bereikbaar op werkdagen van 9.00 uur tot 17.00 uur.

Tijdens de oefenperiode (praktische voorbereidingsfase) en de kalibratieafname konden scholen 1700 bereiken vanaf 8.00 uur 's ochtogens.

De **tweede lijn** werd bemand door de medewerkers van het Steunpunt, DOV en LeerID. De tweede lijn stond in voor het ontvangen van oproepen, mails en JIRA-tickets, het contacteren van de derde lijn (Televic, de toetsontwikkelaars) indien nodig, het opvolgen van issues en het contacteren van scholen voor het opvragen van bijkomende informatie of voor het communiceren van een oplossing. De tweede lijn was ook verantwoordelijk voor de communicatie met verantwoordelijken binnen 1700 en het doorgeven van aanpassingen in de scripting. Het JIRA-platform en de telefonie via Teams werden door de gehele tweede lijn bemand. Extra mails en telefoontjes kwamen echter uitsluitend terecht bij het Steunpunt. Dit leidde tot een hoge werkdruk voor de collega's van het Steunpunt. Tijdens volgende afnames van de centrale toetsen zal het melden van problemen tijdens de afname enkel nog kunnen via de eerstelijnsondersteuning (1700). Indien scholen andere kanalen gebruiken, zullen ze automatisch doorverwezen worden ([zie 6.4.8.2.](#)).

6.4.8.2. Aantal binnengekomen vragen bij de helpdesk

Tijdens de **administratieve voorbereidingsfase** ontving de Helpdesk **353 vragen**. Van deze vragen kwam er 13% via de eerste lijn (1700). De voorlichters konden 96% van deze problemen zelfstandig oplossen of beantwoorden. De overige vragen werden geëscaleerd naar de tweede lijn (2 via mail en 2 telefonisch). Daarnaast ontving het Steunpunt **226 mails** en **80 telefoons** met betrekking tot de administratieve voorbereidingsfase.

Tijdens de **kennismakingstoets en de kalibratie** ontving de Helpdesk ongeveer **650 vragen**, via e-mail en telefoon. Van deze vragen kwam 56% via de eerste lijn (1700). De voorlichters konden hiervan 50% zelfstandig oplossen of beantwoorden. De overige vragen werden geëscaleerd naar de tweede lijn (121 via mail en 45 telefonisch). Het Steunpunt ontving daarnaast **238 e-mails** en **81 telefoons** met vragen en problemen rond de kennismakingstoetsen en de kalibratie.

Voor volgende afnames wordt gestreefd om enkel via JIRA en de telefonie in Teams te werken om parallelle communicatiekanalen te vermijden. Voor het tellen van het aantal problemen en de inhoudelijke analyse worden in een ideaal scenario alle vragen bijgehouden in het JIRA-platform. Zo wordt een volledig beeld verkregen en kan een gedetailleerdere analyse van de problemen worden uitgevoerd.

6.4.8.3. Piekmomenten

Tijdens de **administratieve voorbereidingsfase** waren er twee piekmomenten voor het Steunpunt:

- 14 maart t.g.v. de naderende deadline voor het invullen van de registratiemodule
- 24 maart t.g.v. de verzonden reminders voor de registratie en activatie van LeerID accounts

De vragen kwamen op deze momenten vooral binnen bij het Steunpunt via mail en telefonie en niet zozeer via de eerste lijn (1700).

Ook tijdens de **kennismakingstoets en kalibratie** waren er twee duidelijke piekmomenten voor de Helpdesk:

- Donderdag 27 april t.g.v. het *rate limit*-probleem ([zie 6.3.2](#)).
- Woensdag 3 mei t.e.m. donderdag 4 mei t.g.v. de Apigee-problematiek ([zie 6.4.3.1](#)).

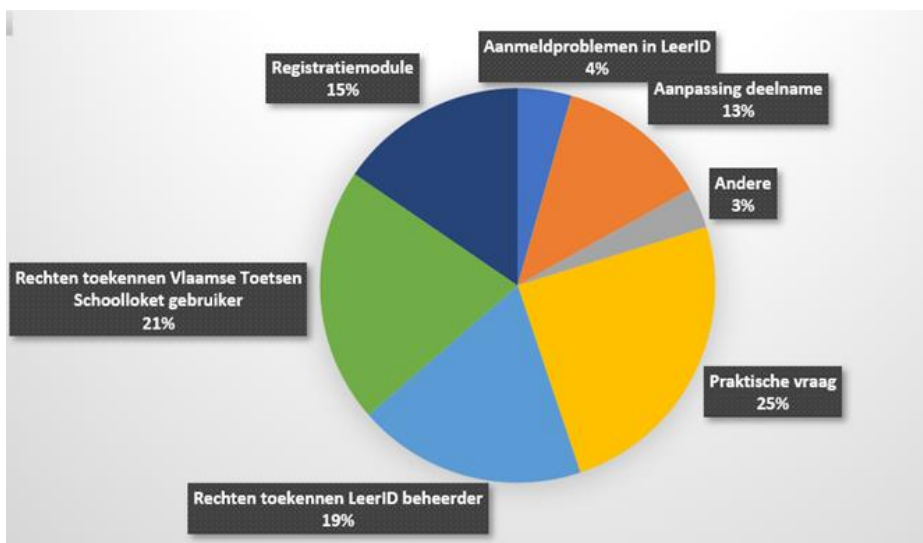
Op deze momenten kwamen er veel oproepen gelijktijdig binnen bij 1700, waardoor niet alle oproepen beantwoord konden worden.

6.4.8.4. Analyse problemen

Tijdens de **administratieve voorbereidingsfase** was er een **duidelijk verschil** tussen de problemen die binnenkwamen bij de **eerste lijn (1700)** en de problemen die het **Steunpunt** rechtstreeks via mail en telefonie bereikten.

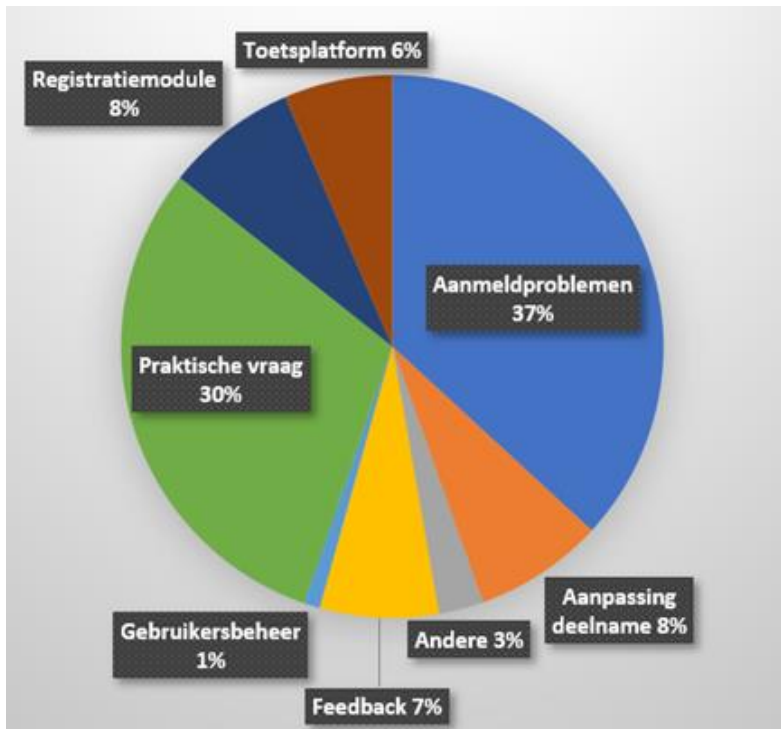
Via 1700 kwamen er vooral vragen binnen rond het **toekennen van rechten in LeerID** en **aanmeldproblemen in LeerID**. Daarnaast waren er een beperkt aantal vragen over de registratiemodule.

Via mail kwamen er vooral vragen rond het **Vlaamse Toetsen Schoolloket** (zowel toekennen van rechten, nodige aanpassingen in de registratiemodule, ...). Daarnaast waren er veel **praktische vragen** (zoals bijv. voor hoeveel (deel)toetsen en welke (deel)toetsen scholen waren ingeschreven; hoeveel tijd er voorzien was per (deel)toets en of leerlingen mochten starten aan de volgende toets als ze eerder klaar zijn) en werden er veel **aanpassingen** voor de **deelname** aan de kalibratie doorgegeven.

Figuur 8: Overzicht vragen (tijdens administratieve voorbereidingsperiode) per probleemcategorie, weergegeven in percentages

Tijdens de **kennismakingstoets en de kalibratieafname** waren de meeste problemen gerelateerd aan het aanmelden in het toetsplatform. Daarnaast waren er vooral praktische vragen. Slechts 6% van de meldingen waren gerelateerd aan problemen in het toetsplatform.

Figuur 9: Overzicht probleemcategorieën (tijdens kennismakingstoets en kalibratie), weergegeven in percentages

6.4.8.5. Samenwerking helpdesk

Algemeen

Op het moment van het eerste grote algemene probleem (*rate limit*-probleem, [zie 6.3.2](#)) werd een **Teams-chat** opgericht met alle betrokken partijen binnen de helpdesk. Dit bleek zeer nuttig om snel en efficiënt te communiceren zodra er een algemeen probleem werd vastgesteld. Deze aanpak wordt daarom verdergezet tijdens volgende afnameperiodes.

Tweede lijn – 1700

Waar de communicatie met 1700 tijdens de pilootstudie nog stroef verliep, werd deze tijdens de afgelopen periode als **heel soepel** ervaren. Voorafgaand aan de oefen- en kalibratieperiode werd de bestaande scripting gecontroleerd en indien nodig geoptimaliseerd.

Bij aanvang van de oefen- en kalibratieperiode was er regelmatig overleg tussen 1700 en de tweede lijn om de binnenkomende problemen te bespreken, om aanpassingen aan de scripting door te voeren en om eventuele extra praktische afspraken te maken.

Er werd een **Teams-groep** opgezet waarin er geregeld via de chat werd gecommuniceerd tussen de eerste en tweede lijn. Dit systeem werkte uitstekend en zorgde ervoor dat er snel ad hoc aanpassingen gemaakt konden worden wanneer nodig.

Waar er initieel werd afgesproken om dringende problemen telefonisch door te geven, ervoeren de collega's van de tweede lijn het als handiger als deze via JIRA werden geëscaleerd. Daarnaast kon er een bericht gestuurd

worden via Teams indien het om een dringend ticket ging. Zo had de tweede lijn alle nodige informatie in het ticket en konden ze zich voorbereiden alvorens contact op te nemen met de scholen. Naar de volgende afnameperiode toe zal deze werking verdergezet worden.

Tweede lijn – LeerID

De samenwerking met LeerID werd door de tweede lijn initieel als **uitdagend** ervaren, om verschillende redenen:

- Een aanzienlijk deel van de binnenkomende vragen en problemen had betrekking op LeerID, maar de **bereikbaarheid van LeerID** was tijdens de eerste week van de kalibratie beperkt hoewel het een partner is binnen de tweede lijn. Hierdoor kwamen de vragen terecht bij medewerkers van het Steunpunt en DOV.
- Het was **onduidelijk** of de tickets die aan LeerID werden toegewezen, daadwerkelijk werden opgenomen en afgehandeld. Dit resulteerde in moeilijke communicatie met scholen die nog niet geholpen waren. De medewerkers van het Steunpunt en DOV konden namelijk geen extra hulp bieden aan scholen nadat de eerstelijns scripts doorlopen waren.
- **Doorontwikkelingen binnen LeerID** (het verplicht veranderen van LeerID voor een gevorderd account) werden niet gecommuniceerd naar het Steunpunt. Dit had tot gevolg dat er foutieve informatie werd gegeven in de demonstratie van LeerID, het introductie- en het instructiefilmpje ([zie 6.3.2](#)).
- Er was geen **scripting** van de mogelijke problemen met LeerID beschikbaar.

Na de eerste week van de kalibratie werd er een overleg met alle partijen van de helpdesk en LeerID ingepland om de samenwerking beter op elkaar af te stemmen. Er werden een aantal duidelijke afspraken gemaakt, wat de samenwerking tijdens de tweede week van de kalibratie aanzienlijk verbeterde. Zo werden dringende problemen vanaf dan via de Teams-chat besproken, werd afgesproken dat de tweede lijn alle nodige informatie verzamelde en doorgaf aan LeerID via een JIRA-ticket, die de tickets vervolgens afhandelde en zelf contact opnam met de scholen.

Voor volgende afnameperiodes werd afgesproken dat LeerID verantwoordelijk is voor de **scripting** van mogelijke problemen met LeerID en dat ze mee de **tweede lijn** bemannen. Hierdoor kan 1700 een onderscheid maken tussen LeerID-problemen en andere problemen, waardoor gericht kan worden doorgestuurd en scholen vlotter geholpen kunnen worden.

Tweede lijn – Televic

Er was weinig behoefte aan escalatie naar Televic aangezien er slechts een beperkt aantal problemen met betrekking tot het toetsplatform gemeld werd via de helpdesk. Wanneer afstemming nodig was, verliep het proces vlot.

Tweede lijn – registratiemodule

Tijdens de administratieve voorbereidingsfase waren er enkele problemen die gemeld werden bij 1700 en via telefonie. De communicatie met DOV verliep **vlot** via JIRA en e-mail.

Tweede lijn – toetsontwikkelaars

Er was **weinig communicatie nodig** tussen de tweede lijn en de toetsontwikkelaars tijdens de kennismakingstoetsen en kalibratie. De vereiste communicatie vond plaats via e-mail.

6.4.8.6. Technische evaluatie helpdesk

JIRA

JIRA werd ervaren als een **gebruiksvriendelijk communicatieplatform**. Het vroeg wel wat **oefening** om tegelijk scholen te woord te staan en de nodige informatie te noteren in een JIRA-ticket. Er wordt nog verder onderzocht hoe hulpvragen beter gecategoriseerd kunnen worden in functie van verdere analyses gericht op gebruiksvriendelijkheid.

Teams-telefonie

Teams-telefonie functioneert over het algemeen goed. De telefonie werd opgezet door DOV wat ervoor zorgde dat de medewerkers van het Steunpunt tegelijkertijd in twee Teams-omgevingen werkten. Een technische oplossing is echter niet beschikbaar.

7 SAMENVATTING

Dit rapport omvat de procesevaluatie van de kalibratiestudie waarbij de focus ligt op kwaliteitszorg van het kalibratieproces. Voor iedere fase van het kalibratieproces wordt besproken wat goed is verlopen, en wat nog verder geoptimaliseerd kan worden met het oog op de afname van de centrale toetsen in 2024. De evaluatie van de vier fasen van de kalibratiestudie gebeurde aan de hand van verschillende databronnen.

Over het algemeen is de kalibratiestudie in mei 2023 vlot verlopen, zeker gezien de schaalgrootte waarop er gewerkt is. Hieronder wordt specifieker ingegaan op de verschillende fasen.

Fase 1: Informeren. Het Steunpunt ontwikkelde allerhande materialen ter ondersteuning van de scholen, die doorgaans als duidelijk en ondersteunend werden ervaren. Door ouderbrieven te voorzien in verschillende talen werd er gewerkt vanuit een inclusieve aanpak. Een aandachtspunt voor volgende afnames is om de informatie voor scholen beknopter en schematischer weer te geven en overbodige en dubbele informatie via verschillende kanalen te vermijden. Om de informatie nog helderder weer te geven, zal gewerkt worden met een overzichtelijk stappenplan met hyperlinks naar verschillende informatiebronnen en platformen. Dit wordt centraal op de website weergegeven zodat alle betrokkenen het stappenplan vlot kunnen raadplegen.

Fase 2: Administratieve voorbereiding. De e-cursus die het Steunpunt ontwikkelde ter ondersteuning van toetscoördinatoren werd als duidelijk, gestructureerd en overzichtelijk ervaren en bood de nodige houvast bij de voorbereiding van het nieuwe platform. Toch was de procedure nog te omslachtig en tijdrovend door de vele acties op verschillende platformen die nodig zijn om leerlingen te registreren en LeerID's te activeren. Hierdoor werden belangrijke deadlines voor registraties niet steeds gehaald door scholen. In het in fase 1 beschreven stappenplan (met hyperlinks naar de verschillende platformen) zal de procedure rond het toekennen van rechten en registreren duidelijker worden weergegeven.

Fase 3: Praktische voorbereiding. Het aanbieden van een kennismakingstoets met begeleidend introductiefilmpje bleek een geschikte voorbereiding voor leerlingen, die ook in volgende afnames zal worden herhaald. Heldere en eenduidige communicatie is hierbij van essentieel belang. Er wordt voor volgende afnames daarom extra aandacht besteed aan het vermijden van inconsistentieproblemen tussen de kennismakingstoets

en het introductiefilmpje door het hanteren van strikte deadlines en het tijdelijk *on hold* zetten van doorontwikkelingen van de verschillende platformen op het moment dat de ondersteunende filmpjes gefinaliseerd worden. Ook leerkrachten ervaren de behoefte om het toetsplatform en een voorbeeldtoets op voorhand te kunnen bekijken en uit te testen als voorbereiding. De mogelijkheid hiertoe wordt daarom verder onderzocht.

Fase 4: Afname. De leerlingen ervoeren het toetsplatform over het algemeen als een aangename toetsomgeving die overzichtelijk en gebruiksvriendelijk is opgebouwd. Een korte herhaling van de belangrijkste zaken in het instructiefilmpje bleek een welgekomen opfrissing van het platform na de eerder ingevulde kennismakingstoets. Verschillende aspecten gerelateerd aan de werking van het toetsplatform verdienen echter nog aandacht voor een vlotte afname van de centrale toetsen in 2024.

Allereerst waren er problemen bij het **in- en uitloggen in het toetsplatform** die zowel technisch als procedureel van aard waren. De oorzaken van de **technische problemen**, waardoor scholen foutmeldingen kregen bij inloggen, werden na de kalibratie structureel aangepakt met uitzondering van het technisch probleem tijdens het uitloggen dat nog verder onderzocht wordt. Problemen bij het uitloggen leidden echter nooit tot het verloren gaan van gegevens aangezien deze na iedere vraag werden opgeslagen. **Procedurele problemen** bij het inloggen waren voornamelijk gerelateerd aan de tijdslimiet om in te loggen en het zelf kunnen wijzigen van wachtwoorden door leerlingen met een gevorderd account. Voor de afname in 2024 wordt de tijdslimiet verhoogd naar één uur zodat leerlingen zeker voldoende tijd hebben om in te loggen. Ook in de communicatie naar scholen (bv. instructiehandleiding, FAQ-pagina) zal opgenomen worden hoe deze problemen aangepakt kunnen worden.

Ten tweede is het essentieel om langdurige of terugkerende **internet- of laadproblemen**, waardoor individuele leerlingen of klasgroepen de toets niet volledig konden invullen, te vermijden. Hiervoor werd een stresstest uitgevoerd naar aanleiding van de kalibratie en er zal een nieuwe stresstest worden uitgevoerd in 2024 om de capaciteit van de website, LeerID en het toetsplatform te garanderen. Daarnaast wordt er zoveel mogelijk rekening gehouden met de internetcapaciteit van scholen door geen zware bestanden aan de toets toe te voegen. Ten slotte zal in scholen waar zich toch langdurige of terugkerende internet- of laadproblemen voordoen, extra toetstijd voorzien worden zodat ook deze leerlingen een eerlijke kans krijgen om de centrale toetsen te maken.

Ten derde zorgde de ingebouwde volgtijdelijkheid voor **navigatieproblemen** in het toetsplatform. Hierdoor dienden leerlingen die de toets niet binnen de voorziene toetsduur konden afronden alle overige vragen door te klikken om bij het volgend afnamemoment de volgende toets te kunnen openen. Bij de afname van de toetsen in 2024 zal er gewerkt worden met een vastgelegde toetsduur waarbij de toets automatisch wordt afgesloten en doorklikken niet meer nodig is. In de leerlingenvragenlijst beogen we bovendien met filtering van vragen te kunnen werken, waardoor ook hier lineaire navigatie en het invoeren van een pop-up om dubbelklikken te vermijden mogelijk worden.

Ten slotte waren er **weergaveproblemen** op enkele toestellen met kleine schermen (bv. Chromebooks en tablets) en door weergave-instellingen op het toestel of in de browser. Hoe leerlingen de beeldscherminstellingen kunnen aanpassen, zal nog eens extra toegelicht worden in het introductie- en instructiefilmpje.

De feedback bij de **toetsvragen** zal samen met de resultaten van de psychometrische analyses bekeken worden. Daarnaast blijft toegankelijk taalgebruik in de te ontwikkelen toetsvragen een aandachtspunt. Mogelijks zal een moeilijk taalgebruik ook een invloed hebben op de moeilijkheidsgraad van de toetsvraag. Ook zal de instructie voor de schrijfoopdracht verder worden verfijnd en uitgebreid. Daarnaast is het van essentieel belang dat de gebruikte **vraagtypes** in overeenstemming zijn met de digitale vaardigheden van leerlingen, wat over het algemeen het geval bleek. De vraagtypes die tot meer moeilijkheden leidden (bv. sleepvragen, klikken op afbeelding) worden in overleg met de beheerder van het toetsplatform verder bekeken in functie van mogelijke optimaliseringen. Indien psychometrische analyses uitwijzen dat er toetsvragen zijn waarbij de technische complexiteit ervoor zorgt dat een andere vaardigheid gemeten wordt dan de vaardigheid die vooropgesteld is, worden deze toetsvragen niet opgenomen in de samenstelling van de centrale toetsen. Het gebruik van **hulpmiddelen** verschilde sterk tussen leerlingen, mede afhankelijk van de mate waarin ze het in de klas gewend zijn te gebruiken en ze het nodig achtten voor de centrale toets. Af en toe waren leerlingen zich er niet van bewust dat ze het konden gebruiken of was het gebruik niet duidelijk of handig. De feedback over de gebruiksvriendelijkheid per hulpmiddel wordt – samen met de analyses van de vragenlijst – gebruikt in de vergaderingen met Televic over de ontwikkelingen die nodig zijn om het gebruik van de hulpmiddelen te optimaliseren (bv. markeerbaarheid teksten, integratie woordenboeken, voorleessoftware) en om de communicatie voor scholen over de hulpmiddelen (bv. aparte filmpjes rekentoestel A- en B-stroom, activeren externe voorleessoftware) te optimaliseren.

De kalibratiestudie werd tevens gebruikt om bepaalde vragen voor de **leerlingenvragenlijst** te testen, zowel technisch als inhoudelijk. Op basis van de resultaten van de kalibratiestudie zal de tijdsduur, de taligheid van de vragen en de inhoud opnieuw worden bekeken en aangepast waar nodig. De formulering van de vragen zal op basis van de feedback en de analyses van de antwoorden van leerlingen worden aangepast. Voor toekomstige afnames zullen de getoetste thema's met bijbehorende vragen bovendien steeds ter feedback worden voorgelegd aan de stuurgroep.

Bij de afname van de centrale toetsen in 2024 zijn er **twee afnamemomenten** vastgelegd voor elke school. Enkel de toetsen die afgelegd moeten worden tijdens het desbetreffende afnamemoment zullen zichtbaar zijn in het toetsplatform. Bovendien zal worden gewerkt met een vastgelegde toetsduur met de mogelijkheid tot het nemen van een **pauze** na een deelttoets, waardoor planning en tijdsbewaking voor scholen duidelijk is en een gestandaardiseerde afname zoveel mogelijk wordt gegarandeerd.

Wat de **helpdesk** betreft, viel het op dat vooral aanmeldproblemen en praktische vragen de helpdesk bereikten (met als piekmomenten het *rate limit*-probleem en de Apigee-problematiek). De kalibratiestudie was een effectieve oefening om de werking van de helpdesk, het gebruik van de platformen en de samenwerking tussen de verschillende lijnen verder te optimaliseren. Zo zullen tijdens volgende afnames problemen enkel nog via de eerstelijns ondersteuning gemeld worden om de werkdruk van de helpdesk te verlagen en meer gedetailleerde analyse van de problemen mogelijk te maken door het bijhouden ervan in het JIRA-platform. Verder zal LeerID mee de tweede lijn bemannen en de nodige scripting aanleveren voor LeerID-gerelateerde problemen die tijdens de kalibratiestudie niet steeds vlot genoeg konden worden opgelost.

Op basis van de grondige procesevaluatie van de kalibratiestudie, de resultaten van de analyses van de resultaten, de tussentijdse feedback van de stuurgroep en de verderzetting van de nauwe samenwerking met

onderwijsprofessionals in de Denktanks zal de afname van de centrale toetsen in 2024 verder geoptimaliseerd worden met het oog op een kwaliteitsvolle toetsafname voor alle leerlingen.

8 AFKORTINGEN EN VERKLARENDE WOORDENLIJST

- **ACM (Access Management):** het Gebruikersbeheer van de Vlaamse overheid.
- **API (Application Programming Interface):** een webservice die wordt opgezet om informatie uit te wisselen tussen verschillende toepassingen. Voorbeeld: het toetsplatform heeft een API om gebruikers aan te maken. De overheid spreekt deze API aan op basis van de leerlinggegevens uit Discimus.
- **Apigee:** een platform dat door LeerID wordt gebruikt om via API informatie uit te wisselen met andere diensten zoals ACM.
- **IDM (Identity Management):** het Toegangsbeheer van de Vlaamse overheid. Voorbeeld: Itsme is een technologie die de toegang tot een toepassing beheert binnen ACM-IDM.
- **DIF-analyse (Differential Item Functioning):** analyse om na te gaan of leerlingen uit verschillende groepen, maar met dezelfde onderliggende vaardigheid gelijke kansen hebben om een toetsvraag correct te beantwoorden.
- **Discimus:** softwarepakket waarmee leerlinggegevens worden uitgewisseld tussen scholen en de overheid.
- **JIRA:** een ticketingsysteem dat gebruikt wordt door de tweede lijn van de helpdesk om alle hulpvragen systematisch bij te houden.
- **Kalibratie:** een vooronderzoek van de Vlaamse toetsen waarbij toetsvragen uitgetest worden bij een groot aantal leerlingen met als doel om de moeilijkheidsgraad van de toetsvragen vast te leggen en de meetschaal per toets op te stellen.
- **LeerID:** de nieuwe single sign-on oplossing van de Vlaamse overheid waarmee leerlingen zich veilig kunnen authenticeren op allerlei digitale toepassingen en leermiddelen.
- **Mutatie:** een leerling die verandert van administratieve groep of school. Voorbeeld: een leerling die van leerjaar verandert of een leerling die van basisoptie verandert.
- **Registratiemodule:** het Schoolloket van de Vlaamse toetsen waar toetscoördinatoren administratieve gegevens over de toetsen kunnen doorgeven.
- **Scripting:** het uitschrijven van probleemszenario's die zich kunnen voordoen met een aanpak om dit probleem op te lossen
- **UDA: Universal Design of Assessment.** Universeel design' is een term die is voortgekomen uit de architectuur en wordt gedefinieerd als *"een ontwerp dat zoveel mogelijk bruikbaar is voor alle mensen zonder de noodzaak voor aanpassingen of een speciaal ontwerp"* (Universal Design Project, 2018). Toegepast op assessment betekent het dat toetsen voor zoveel mogelijk leerlingen toegankelijk moeten zijn, met bijzondere aandacht voor leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften in de brede zin van het woord. Concreet betekent dit dat hulpmiddelen (zoals extra toetstijd) niet enkel toegekend worden aan een subgroep van leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften, maar dat zulke hulpmiddelen algemeen ('universeel') voorzien worden voor elke leerling.

9 REFERENTIES

Carpentier, N., Costers, S., Janssen, R., & Willem, L. (2020). *Peiling wiskunde in de eerste graad van het secundair onderwijs B-Stroom – Eindrapport*. Leuven: KU Leuven, Steunpunt Toetsontwikkeling en Peilingen.

Dierick, S., Hoste, N., Vandekerckhove, F., & Struyven, K. (2022). *Rapport toetsaanpassingen. Perspectieven op het gebruik van toetsaanpassingen bij afname van de centrale toetsen*. Gent: Steunpunt Centrale Toetsen in Onderwijs.

Hakvoort, B., Van den Boer, M., Leenaars, T., Bos, P., & Tijms, J. (2017). *Improvements in reading accuracy as a result of increased interletter spacing are not specific to children with dyslexia*. *Journal of Experimental Child Psychology*, 164, 101-116.

Kuster, S., Braams, T. & Bosman, M.T. (2016). Hoezoe is het lettertype Dyslexie beter? *Tijdschrift voor remedial teaching*, 20, 26-28.

Steunpunt Toetsontwikkeling en Peilingen (2019). *Technisch rapport peiling wiskunde in de eerste graad secundair onderwijs 2019*. Leuven: KU Leuven, Steunpunt Toetsontwikkeling en Peilingen.

SCTO (2022a). *Toetsen voor onderwijsontwikkeling. Krachtlijnen voor de centrale toetsen in Vlaanderen*. Gent: Steunpunt Centrale Toetsen in Onderwijs.

SCTO (2022b). *Centrale toetsen Nederlands. Eindtermenselectie eerste graad secundair onderwijs en toetsdesign*. Gent: Steunpunt Centrale Toetsen in Onderwijs.

SCTO (2022c). *Centrale toetsen Nederlands. Eindtermenselectie en toetsdesign lager onderwijs*. Gent: Steunpunt Centrale Toetsen in Onderwijs.

SCTO (2022d). *Centrale toetsen wiskunde. Eindtermenselectie en toetsdesign voor de centrale toetsen wiskunde*. Gent: Steunpunt Centrale Toetsen in Onderwijs.

SCTO (2022e). *Centrale toetsen wiskunde. Eindtermenselectie en toets- en afnamedesign voor de centrale toetsen wiskunde met focus op het lager onderwijs*. Gent: Steunpunt Centrale Toetsen in Onderwijs.

10 BIJLAGEN

BIJLAGE 1: BEVRAGING TOETSCOÖRDINATOR

Deze bevraging gaat na hoe je als toetscoördinator het voorbereiden van de kalibratie hebt ervaren. Je kan ook aanbevelingen doen om het afnameproces nog vlotter te laten verlopen.

Klik op de knop 'volgende pagina' om te starten met de bevraging.

Q1 Hoeveel tijd heb je gespendeerd aan de verschillende taken als toetscoördinator?

	Minder dan één uur	Eén tot twee uur	Twee tot drie uur	Drie tot vier uur	Meer dan 4 uur
Beheer van de administratie	☐	☐	☐	☐	☐
Doornemen van de e-cursus	☐	☐	☐	☐	☐
Logistieke ondersteuning en planning	☐	☐	☐	☐	☐
Ondersteuning tijdens de afname	☐	☐	☐	☐	☐

Q2 Als je de infobrochure voor de kalibratie een score mag geven, hoeveel sterren zou je dan geven?

Score ☐ ☐ ☐ ☐ ☐

Q3 Wat zou er nog moeten veranderen zodat je 5 sterren zou geven?

Q4 Als je de registratiemodule een score mag geven, hoeveel sterren zou je dan geven?

Score ☐ ☐ ☐ ☐ ☐

Q5 Wat zou er nog moeten veranderen zodat je 5 sterren zou geven?

Q6 Als je de e-cursus (voor de toetscoördinator) een score mag geven, hoeveel sterren zou je dan geven?

Score

Q7 Wat zou er nog moeten veranderen zodat je 5 sterren zou geven?

Q8 Is het doorlopen van de e-cursus als toetscoördinator een meerwaarde?

☐ Ja

☐ Nee

Q9 Waarom wel/niet?

Q10 Miste je nog bepaalde informatie, achteraf bekeken?

Q11 Zijn er bepaalde zaken die je ons graag nog wil meegeven?

BIJLAGE 2: LOGBOEK TOETSASSISTENTEN

Beste leerkracht,

Noteer in dit logboek gegevens over het verloop van de kalibratie.

Bedankt voor je medewerking!

*** Verplichte vraag**

Q1 Naam instelling: *

Q2 Instellingsnummer: *

Q3 Deze afname gebeurt bij leerlingen uit: *

Markeer slechts één ovaal.

- ☐ het vierde leerjaar lager onderwijs
- ☐ het tweede jaar secundair A-stroom
- ☐ het tweede jaar secundair B-stroom

Q4 Klas: *

HULPMIDDELEN

Q5 Hebben bepaalde leerlingen tijdens de kalibratie eigen hulpmiddelen (bv. voorleessoftware, individuele hulpkaarten, ...) gebruikt?: *

Markeer slechts één ovaal.

- ☐ Ja
- ☐ Nee *Ga naar vraag 9*

HULPMIDDELEN

Welke leerlingen hebben eigen hulpmiddelen gebruikt?

Q6 Welke leerlingen hebben voorleessoftware (eventueel met woordvoorspelling) gebruikt?

Noteer de voornaam en familienaam van deze leerling(en).

Q7 Welke leerlingen hebben hulpkaarten gebruikt?

Noteer de voornaam en familienaam van deze leerling(en).

Q8 Welke leerlingen hebben andere eigen hulpmiddelen gebruikt bv. groter scherm, brailleeesregel, aangepaste muis of toetsenbord,...?

Noteer het hulpmiddel en de voornaam en familienaam van de leerling(en) die het hulpmiddel gebruikte(n).

NIET OF ONVOLDOENDE INVULLEN TOETS

Q9 Heeft de klasgroep (of een deel van de klasgroep) de toets niet of onvoldoende kunnen invullen wegens problemen?: *

Markeer slechts één ovaal.

☐

Ja

☐

Nee

Ga naar vraag 11

NIET OF ONVOLDOENDE INVULLEN TOETS

Selecteer hier de reden(en) waarom de klasgroep (of een deel van de klasgroep) de toets niet of onvoldoende heeft kunnen invullen.

Q10 Reden

Vink alle toepasselijke opties aan.

☐

Technisch probleem: langdurig of steeds terugkerend internet- of laadprobleem

☐

Technisch probleem: bepaalde toetsvragen werken niet

☐

Storing tijdens afname door aanhoudende lawaaihinder

☐☐

Brandalarm

Anders: _____

NIET OF ONVOLDOENDE INVULLEN TOETS

Q11 Zijn er individuele leerlingen die de toets niet of onvoldoende hebben kunnen invullen wegens problemen?: *

Markeer slechts één ovaal.

☐

Ja

☐

Nee

Ga naar vraag 22

NIET OF ONVOLDOENDE INVULLEN TOETS

Noteer hier de voornaam en familienaam van de individuele leerlingen die de toets niet of onvoldoende hebben kunnen invullen en selecteer de reden.

Q12 Naam leerling 1

Q13 Reden

Vink alle toepasselijke opties aan.

☐

Technisch probleem: langdurig of steeds terugkerend internet- of laadprobleem

☐

Technisch probleem: bepaalde toetsvragen werken niet

☐☐

Ziekte

Anders: _____

Q14 Naam leerling 2

Q15 Reden

Vink alle toepasselijke opties aan.

☐

Technisch probleem: langdurig of steeds terugkerend internet- of laadprobleem

☐

Technisch probleem: bepaalde toetsvragen werken niet

☐☐

Ziekte

Anders: _____

Q16 Naam leerling 3

Q17 Reden

Vink alle toepasselijke opties aan.

- ☐ Technisch probleem: langdurig of steeds terugkerend internet- of laadprobleem
- ☐ Technisch probleem: bepaalde toetsvragen werken niet
- ☐ Ziekte

Anders: _____

Q18 Naam leerling 4

Q19 Reden

Vink alle toepasselijke opties aan.

- ☐ Technisch probleem: langdurig of steeds terugkerend internet- of laadprobleem
- ☐ Technisch probleem: bepaalde toetsvragen werken niet
- ☐ Ziekte

Anders: _____

Q20 Naam leerling 5

Q21 Reden

Vink alle toepasselijke opties aan.

- ☐ Technisch probleem: langdurig of steeds terugkerend internet- of laadprobleem
- ☐ Technisch probleem: bepaalde toetsvragen werken niet
- ☐ Ziekte

Anders: _____

OPMERKINGEN EN SUGGESTIES

Q22 Heb je opmerkingen en/of suggesties?

BIJLAGE 3: OBSERVATIEFICHE AFNAME KALIBRATIESTUDIE

Deze observatielijst is een houvast om de toetsafname gericht te observeren tijdens de kalibratiestudie van het Steunpunt (in het 4e jaar BaO en 2e jaar SO).

Bedankt voor je medewerking!

*** Verplichte vraag**

Q1 Naam observator: *

Q2 Functie

Markeer slechts één ovaal.

- ☐ Medewerker van het Steunpunt Centrale Toetsen in Onderwijs
- ☐ Medewerker van DOV
- ☐ Pedagogisch begeleider

Q3 Datum observatie: *

Voorbeeld: 7 januari 2019

Q4 Ik observeer in een school...

Markeer slechts één ovaal.

- ☐ Basisonderwijs (4e leerjaar)
- ☐ Secundair onderwijs A-stroom (2e jaar)
- ☐ Secundair onderwijs B-stroom (2e jaar)

Q5 Naam instelling: *

Q6 Klas: *

GEBRUIK VAN HET TOETSPLATFORM

Q7 Hebben bepaalde leerlingen moeite met het gebruik van één of meer onderdelen van het toetsplatform?

Let op: geen technische problemen, maar moeite met (het begrijpen en) het gebruiken van het toetsplatform.

Markeer slechts één ovaal.

☐

Ja

☐

Nee

Ga naar vraag 10

Q8 Met welke onderdelen hebben leerlingen moeite bij het gebruik van het toetsplatform?

Vink alle toepasselijke opties aan.

☐

Inloggen

☐

Navigeren

☐

Hulpmiddelen openen

☐

Hulpmiddelen gebruiken

☐

Antwoorden ingeven

☐

Antwoorden veranderen of wissen

☐

Schuifbalken gebruiken bij de split screen

☐

Toets afsluiten

Anders: _____

Q9 Noteer eventueel op welke manier leerlingen hier moeite mee hebben.

HULPMIDDELEN

Q10 Observeer je in een klas van het secundair onderwijs B-stroom?

Markeer slechts één ovaal.

☐

Ja

☐

Nee

Ga naar vraag 14

HULPMIDDELEN: FORMULEBLADEN

Q11 Indien leerlingen gebruik maken van een formuleblad voor de toetsen wiskunde, welke versie van het formuleblad wordt er gebruikt?

Markeer slechts één ovaal.

- ☐ Formuleblad versie 1
- ☐ Formuleblad versie 2

Q12 Werd het formuleblad effectief gebruikt door de leerlingen tijdens het maken van de toets wiskunde?

Markeer slechts één ovaal.

- ☐ Ja, door alle leerlingen.
- ☐ Ja, door de meeste leerlingen.
- ☐ Ja, door ongeveer de helft van de leerlingen.
- ☐ Ja, door enkele leerlingen.
- ☐ Nee, het formuleblad werd niet gebruikt.

Q13 Zijn de leerlingen het gewoon om met een formuleblad te werken tijdens de lessen wiskunde? (Dit kan je eventueel navragen bij de toetsassistent die de afname begeleidt.)

Markeer slechts één ovaal.

- ☐ Ja
- ☐ Nee

TECHNISCHE PROBLEMEN

Q14 Hebben er zich tijdens de afname weergave- of verbindingsproblemen voorgedaan?

Markeer slechts één ovaal.

- ☐ Ja
- ☐ Nee *Ga naar vraag 21*

TECHNISCHE PROBLEMEN

Q15 Deden de problemen zich nog voor na het refreshen?

Markeer slechts één ovaal.

- ☐ Ja
- ☐ Nee *Ga naar vraag 21*

TECHNISCHE PROBLEMEN NA HET REFRESHEN

Q16 Deed het probleem zich voor bij één of meer leerlingen?

Markeer slechts één ovaal.

☐

Bij één leerling

☐

Bij verschillende leerlingen

Q17 Beschrijf de weergave- of verbindingsproblemen die zich voordeden:

Q18 Maak een screenshot van het probleem en zorg dat het item-ID zichtbaar is op de screenshot. Noteer het tijdstip waarop het probleem zich voordeed. Neem een foto van het LeerID van de leerlingen bij wie het probleem zich voordeed.

Q19 Specificeer hier het type toestel waarop de problemen zich voordeden.

Vink alle toepasselijke opties aan.

☐

Vaste computer

☐

Laptop

☐

Chromebook

☐

Tablet

☐

Anders: _____

Q20 Specificeer hier het type browser waarop de problemen zich voordeden.

Vink alle toepasselijke opties aan.

☐

Chrome

☐

Edge

☐

Safari

☐

Firefox

☐

Anders: _____

Q21 Welke feedback geven de leerkrachten op de toetsvragen?

Q22 Welke feedback geven de leerkrachten op het digitale platform en de hulpmiddelen?

Q23 Hadden de leerlingen opmerkingen over het toetsplatform, de vragen en/of de hulpmiddelen?

Q24 Heb je zelf nog algemene opmerkingen?

Hartelijk dank voor je medewerking!

BIJLAGE 4: MAILVERKEER VANUIT HET STEUNPUNT NAAR SCHOLEN

Bijlage 4.1 Uitnodiging kalibratiestudie centrale toetsen

Geadresseerden

De uitnodiging werd verstuurd naar de geselecteerde scholen uit de steekproef. Deze steekproef bestond uit drie doelgroepen:

4e leerjaar lager onderwijs

2e jaar secundair A-stroom

2e jaar secundair B-stroom

Timing

10-1-2023:	Uitnodiging kalibratiestudie centrale toetsen + begeleidende brief (zie bijlage 4.1.1 en 4.1.2)
23-1-2023:	Herinneringsmail
27-1-2023:	Uitnodiging reservesteekproef
7-2-2023:	Herinneringsmail reservesteekproef

Bijlage 4.1.1: uitnodiging kalibratiestudie centrale toetsen – 2e jaar secundair B-stroom

Beste directeur,

Dit schooljaar worden voor het eerst mogelijke toetsvragen uit de centrale toetsen in de praktijk getest. Via deze mail nodigen we je graag uit om deel te nemen aan de kalibratiestudie. Je school werd geselecteerd aan de hand van een steekproef. De kalibratiestudie levert belangrijke informatie op over de werkelijke moeilijkheidsgraad van de opgaven en de afnametijd van de toetsen. Op basis van dit onderzoek worden de eigenlijke centrale toetsen samengesteld.

De centrale toetsen gaan over Nederlands en wiskunde. De centrale toetsen, ook wel Vlaamse toetsen genoemd, zijn ontwikkelingsgericht: de toetsresultaten moeten leraren en scholen ondersteunen bij het realiseren van krachtig onderwijs voor alle leerlingen. Het Steunpunt Centrale Toetsen in Onderwijs ontwikkelt de toetsen. Meer informatie over de kerntaken van het Steunpunt en de visie van het Steunpunt op de centrale toetsen vind je op onze website.

De kalibratie gebeurt digitaal en vindt voor de leerlingen van het vierde leerjaar lager onderwijs plaats in de week van 8 t/m 12 mei 2023. Er zijn 6 lesuren nodig om de toets af te nemen. Je kan deze lesuren vrij inplannen doorheen de week.

Je kan rekenen op ondersteuning vanuit het Steunpunt. Je ontvangt bijvoorbeeld een heldere instructiehandleiding en een instructiefilmpje. In de periode voorafgaand aan de kalibratie, wordt een vrijblijvende kennismakingstoets georganiseerd om leerlingen kennis te laten maken met het digitaal toetsplatform en de soorten vragen. Je kan bovendien gebruik maken van een helpdesk tijdens de afname. Meer informatie over de kalibratiestudie vind je in de begeleidende brief als bijlage.

Laat je interesse bij voorkeur voor vrijdag 20 januari weten via dit formulier. Heb je nog vragen? Neem dan gerust contact op met 09/264.64.65 of info@steunpunttoetsen.be.

Alvast hartelijk dank voor je medewerking.

Bijlage 4.1.2: Begeleidende brief bij uitnodiging kalibratiestudie centrale toetsen – 2e jaar secundair B-stroom

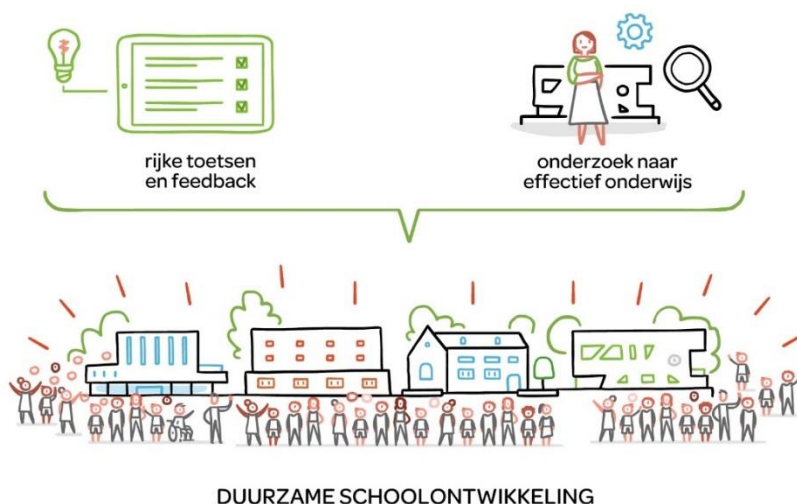
Uitnodiging: deelname kalibratie centrale toets wiskunde en Nederlands

Beste directeur,

Dit schooljaar worden voor het eerst mogelijke toetsvragen uit de centrale toetsen in de praktijk getest. Via deze brief nodigen we je graag uit om deel te nemen aan de **kalibratiestudie**. Je school werd geselecteerd aan de hand van een steekproef. Het kalibratieonderzoek is een belangrijke stap bij de ontwikkeling van de centrale toetsen als gevalideerd en genormeerd toetsinstrument.

Wat zijn de centrale toetsen?

De centrale toetsen gaan over **Nederlands** en **wiskunde**. De centrale toetsen, ook wel Vlaamse toetsen genoemd, zijn ontwikkelingsgericht: de toetsresultaten moeten leraren en scholen ondersteunen bij het realiseren van krachtig onderwijs voor alle leerlingen. Het Steunpunt Centrale Toetsen in Onderwijs ontwikkelt de toetsen. Meer informatie over de kerntaken van het Steunpunt en de visie van het Steunpunt op de centrale toetsen vind je op onze [website](#). Je vindt daar onder andere een heldere [visietekst](#) en een [filmpje](#) van een drietal minuten over de toetsen. Klik op onderstaande afbeelding om het filmpje te bekijken.

Wat houdt de kalibratiestudie in?

De kalibratiestudie levert belangrijke informatie op over de werkelijke moeilijkheidsgraad van de opgaven en de afnametijd van de toetsen. Op basis van dit onderzoek worden de eigenlijke centrale toetsen, ook wel Vlaamse toetsen genoemd, samengesteld.

Wanneer vindt de kalibratiestudie plaats?

De kalibratie gebeurt digitaal en vindt plaats in de **week van 8 t/m 12 mei 2023**. Iedere leerling krijgt 3 deelttoetsen met toetsvragen wiskunde en/of Nederlands en 1 geïntegreerde schrijfopdracht. Er zijn in totaal **6 lesuren** nodig om deze toetsen af te nemen. Je kan deze uren vrij inplannen doorheen de week.

Welke leerlingen mogen deelnemen aan de kalibratiestudie?

De kalibratie vindt plaats bij leerlingen in het **tweede jaar secundair onderwijs B-stroom**. Alle klassen van dit leerjaar zijn geselecteerd voor deelname.

Op welke ondersteuning kan je school rekenen?

Je ontvangt een heldere instructiehandleiding en een instructiefilmpje voor de leerlingen. Je kan bovendien gebruik maken van de helpdesk tijdens de afname. In de periode van 17 t/m 28 april wordt vrijblijvend een kennismakingstoets georganiseerd. De leerlingen krijgen dan de kans om het digitaal toetsplatform en de verschillende soorten vragen te leren kennen. Tijdens deze kennismakingstoets doen ze ook ervaring op met het inloggen in het platform en oefenen ze het gebruik van de digitale hulpmiddelen. Je voorziet best één lesuur voor deze kennismaking en kan deze vrij inplannen in de voorziene periode.

Wat leer je uit de kalibratiestudie?

Je kan rekenen op een terugkoppeling van de bevindingen van de kalibratiestudie op schoolniveau. Je draagt bovendien bij aan de optimalisering van de centrale toetsen voor alle scholen in Vlaanderen.

Hoe neem je deel aan de kalibratiestudie?

Laat je interesse bij voorkeur voor **vrijdag 20 januari 2023** weten via [dit formulier](#). Heb je nog vragen? Neem dan contact op met +32 9 264 64 65 of info@steunpunttoetsen.be.

Alvast hartelijk dank om je medewerking aan dit onderzoek te overwegen. Je engagement wordt sterk gewaardeerd.

Met vriendelijke groeten,
Prof. dr. Johan van Braak (UGent)

Promotor-coördinator van het Steunpunt Centrale Toetsen in Onderwijs

Bijlage 4.2 Informatieve e-mails n.a.v. kalibratiestudie

Geadresseerden

De informatie werd verstuurd naar de ingeschreven scholen uit de drie doelgroepen van de kalibratie.

Timing

14-2-2023:	Informatie kalibratiestudie centrale toetsen (zie bijlage 4.2.1)
16-2-2023:	Uitnodiging vrijblijvend webinar LeerID (zie bijlage 4.2.2)
13-3-2023:	Herinnering deelname kalibratiestudie Centrale Toetsen (zie bijlage 4.2.3)
17-4-2023:	Start oefenperiode: kennismakingstoets (zie bijlage 4.2.4)
25-4-2023:	Deelname aan de kalibratiestudie van het Steunpunt Centrale Toetsen in Onderwijs - 1 deoltoets - 2 deoltoetsen - 3 deoltoetsen (zie bijlage 4.2.5)
5-5-2023:	Belangrijke informatie deelname kalibratiestudie Steunpunt Centrale Toetsen in Onderwijs (zie bijlage 4.2.6)

15-5-2023:

Bedankt voor jullie deelname aan de kalibratiestudie (zie bijlage 9)

Bijlage 4.2.1: Informatie kalibratiestudie centrale toetsen - 2e jaar secundair onderwijs B-stroom

Beste directeur,

Beste leerkracht,

Hartelijk dank voor je bereidwilligheid om deel te nemen aan de kalibratiestudie van de centrale toetsen begin mei 2023. We waarderen je engagement.

Via deze mail informeren we je graag over de voorbereidende stappen voor de kalibratiestudie. We bezorgen je een aantal voorbereidende documenten en geven je informatie over LeerID, de unieke leerlingenaccounts van de Vlaamse overheid die ook gebruikt worden voor de centrale toetsen.

1. Voorbereidende documenten

Als bijlagen vind je drie documenten ter voorbereiding van de afname van de kalibratiestudie:

- Een brochure met alle nodige informatie voor de school.
- Een instructiehandleiding voor de begeleider die de kalibratie afneemt in de klas.
- Een brief voor de ouders om hen te informeren dat hun kind deelneemt aan dit kalibratieonderzoek.

Mocht je vragen hebben bij deze documenten, neem dan gerust contact met ons op. Alle documenten vind je terug op vlaamsetoetsen.be. Binnenkort kan je hier ook vertalingen van de brief voor de ouders downloaden.

Voorafgaand aan de kalibratie wordt in de periode van 17 tot en met 28 april 2023 een kennismakingstoets georganiseerd die je vrij kan inplannen. De leerlingen krijgen dan de kans om het digitaal toetsplatform, de verschillende soorten vragen en het gebruik van de digitale hulpmiddelen te leren kennen.

2. Aan de slag met LeerID

Voor de kennismakingstoets en de kalibratie werken we met het nieuwe project LeerID. Iedere leerling heeft een LeerID-account nodig om aan de centrale toetsen deel te nemen. Ook voor de kalibratiestudie wordt het LeerID gebruikt om in te loggen op het toetsplatform.

Op iedere school wordt een LeerID-beheerder aangesteld door de directie via het gebruikersbeheer van de Vlaamse Overheid. Om de directie te ondersteunen bij het gebruiken van de gebruikersbeheermodule, ontwikkelde het Steunpunt een korte demo met een audiovisueel stappenplan voor het toekennen van de rol van LeerID-beheerder.

De LeerID-beheerder (meestal de ICT-verantwoordelijke) volgt het LeerID Schoolloket op. Op het LeerID Schoolloket maakt de beheerder ten laatste voor woensdag 15 maart 2023 voor elke deelnemende leerling een LeerID-account aan. Op de website vind je een korte demo over het aanmaken van de LeerID-accounts voor de leerlingen binnen het LeerID Schoolloket. Het aanmaken van het LeerID voor alle leerlingen vraagt ongeveer een kwartier werk. De beheerder bezorgt de gebruikersnaam en het

wachtwoord voor LeerID aan elke deelnemende leerling bij de start van de kennismakingstoets en de kalibratie.

Alvast hartelijk dank voor je medewerking.

Bijlage 4.2.2: Uitnodiging vrijblijvend webinar LeerID

Beste directeur,

Beste ICT-coördinator,

In mei neemt je school deel aan de kalibratiestudie van de Vlaamse toetsen en hiervoor moet je vóór woensdag 15 maart LeerID-accounts activeren voor je leerlingen.

In maart organiseren wij vrijblijvend een webinar over LeerID. In dit webinar wordt getoond hoe de LeerID-accounts voor leerlingen worden aangemaakt. Na deze demonstratie is er tijd voorzien voor vragen over LeerID en over de afname van de kalibratiestudie. De onderzoekers van het Steunpunt Centrale Toetsen in Onderwijs zullen aanwezig zijn om vragen te beantwoorden.

Er zijn twee momenten waarop je dit webinar kan bijwonen:

- Woensdag 8 maart van 11u – 12u (klik hier om deel te nemen)
- Vrijdag 10 maart van 14u – 15u (klik hier om deel te nemen)

Je hoeft niet vooraf in te schrijven. Via de link kan je rechtstreeks deelnemen op het moment dat je verkiest.

Het webinar wordt opgenomen zodat het ook achteraf bekeken kan worden. Na het webinar kan je de opname op onze website bekijken.

Heel graag tot dan,

Bijlage 4.2.3: Herinnering deelname kalibratiestudie centrale toetsen 2e jaar secundair B-stroom

Beste directeur,

Beste leerkracht,

Begin mei 2023 neemt je school deel aan de kalibratiestudie van de centrale toetsen, waarvoor dank!

Via deze mail herinneren we je er graag aan dat de registratieperiode wordt afgesloten op woensdag 15 maart. Tegen die datum vragen we je om in de online registratiemodule de nodige gegevens voor de deelnemende leerlingen in te vullen en te valideren (een handleiding vind je in de e-cursus toetscoördinator), alsook hun LeerID-accounts te activeren (een handleiding vind je in de demonstratie voor LeerID). Staat er in de registratiemodule voor jouw school een instellingsnummer of administratieve groep waarvoor geen leerlingen zullen deelnemen aan de kalibratie? Breng ons hiervan dan zeker op de hoogte.

We geven je ook graag volgende nuttige informatie mee:

1. Kennismakingstoets

In de periode tussen 17 en 28 april 2023 krijg je als school de kans om de leerlingen die zullen deelnemen aan de kalibratie reeds wegwijs te maken in het digitale toetsplatform. Deze kennismakingstoets neemt één lesuur in beslag, waarin leerlingen aan de hand van een filmpje (te vinden op vlaanderen.be/info-voor-onderwijspersoneel) eerst klassikaal inloggen en het toetsplatform verkennen, en vervolgens individueel enkele toetsvragen oplossen om vertrouwd te raken met de werking van het platform en de hulpmiddelen.

Deelname aan de kennismakingstoets is vrijblijvend, maar we raden dit ten zeerste aan. Naast het vertrouwd raken met de toetsomgeving, is de kennismakingstoets een kans om na te gaan of alle LeerID's naar behoren werken en of de gebruikte toestellen het toetsplatform correct weergeven. Tijdens de kennismakingstoets is de helpdesk ook elke werkdag beschikbaar tussen 08:00 en 17:00 op het telefoonnummer 02 553 13 11.

2. Webinar LeerID herbekijken

De opnames van het webinar over LeerID, dat plaatsvond op 8 maart en op 10 maart, zijn vanaf nu te bekijken via steunpunttoetsen.be/webinar-leerid. Via deze link vind je ook de begeleidende Powerpointpresentatie terug.

3. Gevorderd LeerID-account

Leerlingen in het secundair onderwijs zullen bij de eerste keer aanmelden met hun LeerID-account (bijvoorbeeld bij de kennismakingstoets) omwille van privacybescherming gevraagd worden om zelf een nieuw wachtwoord te kiezen. Pas op: de leerlingen zullen dan het nieuwe wachtwoord nodig hebben om in te loggen voor de kalibratieafname. Het is mogelijk om deze actie uit te stellen (voor maximaal 30 dagen). Als school beslis je zelf of je leerlingen aanraadt om dit te doen of niet. Indien leerlingen hun wachtwoord wijzigen, zullen ze ook hun e-mailadres moeten opgeven. Op die manier kunnen ze, als ze hun wachtwoord vergeten zouden zijn, een nieuw wachtwoord instellen via hun e-mailadres.

4. Vertaalde brieven voor ouders

De brief voor ouders, ter informatie over de kalibratieafname en de optie om hun kind niet te laten deelnemen, is vanaf heden ook in twaalf verschillende talen beschikbaar op de website vlaamsetoetsen.be. De Word-bestanden zijn te downloaden en kunnen nog aangepast worden aan de huisstijl van de school. De Nederlandstalige brief is ook steeds terug te vinden onderaan het document.

Alvast hartelijk dank voor je medewerking.

Bijlage 4.2.4: Start oefenperiode: kennismakingstoets

Beste directeur,

Beste leerkracht,

Hartelijk dank voor je bereidwilligheid om deel te nemen aan de kalibratiestudie van de centrale toetsen begin mei 2023. We waarderen je engagement.

Via deze mail informeren we je graag over de voorbereidende stappen voor de kalibratiestudie. We bezorgen je een aantal voorbereidende documenten en geven je informatie over LeerID, de unieke leerlingencounts van de Vlaamse overheid die ook gebruikt worden voor de centrale toetsen.

1. Voorbereidende documenten

Als bijlagen vind je drie documenten ter voorbereiding van de afname van de kalibratiestudie:

- Een brochure met alle nodige informatie voor de school.
- Een instructiehandleiding voor de begeleider die de kalibratie afneemt in de klas.
- Een brief voor de ouders om hen te informeren dat hun kind deelneemt aan dit kalibratieonderzoek.

Mocht je vragen hebben bij deze documenten, neem dan gerust contact met ons op. Alle documenten vind je terug op vlaamsetoetsen.be. Binnenkort kan je hier ook vertalingen van de brief voor de ouders downloaden.

Voorafgaand aan de kalibratie wordt in de periode van 17 tot en met 28 april 2023 een kennismakingstoets georganiseerd die je vrij kan inplannen. De leerlingen krijgen dan de kans om het digitaal toetsplatform, de verschillende soorten vragen en het gebruik van de digitale hulpmiddelen te leren kennen.

2. Aan de slag met LeerID

Voor de kennismakingstoets en de kalibratie werken we met het nieuwe project LeerID. Iedere leerling heeft een LeerID-account nodig om aan de centrale toetsen deel te nemen. Ook voor de kalibratiestudie wordt het LeerID gebruikt om in te loggen op het toetsplatform.

Op iedere school wordt een LeerID-beheerder aangesteld door de directie via het gebruikersbeheer van de Vlaamse Overheid. Om de directie te ondersteunen bij het gebruiken van de gebruikersbeheermodule, ontwikkelde het Steunpunt een korte demo met een audiovisueel stappenplan voor het toekennen van de rol van LeerID-beheerder.

De LeerID-beheerder (meestal de ICT-verantwoordelijke) volgt het LeerID Schoolloket op. Op het LeerID Schoolloket maakt de beheerder ten laatste voor woensdag 15 maart 2023 voor elke deelnemende leerling een LeerID-account aan. Op de website vind je een korte demo over het aanmaken van de LeerID-accounts voor de leerlingen binnen het LeerID Schoolloket. Het aanmaken van het LeerID voor alle leerlingen vraagt ongeveer een kwartier werk. De beheerder bezorgt de gebruikersnaam en het wachtwoord voor LeerID aan elke deelnemende leerling bij de start van de kennismakingstoets en de kalibratie.

Alvast hartelijk dank voor je medewerking.

Bijlage 4.2.5: Deelname aan de kalibratiestudie van het Steunpunt Centrale Toetsen in Onderwijs (2e jaar secundair B-stroom – 3 deoltoetsen)

Beste directeur,

Beste leerkracht,

Maandag 8 mei start de afname van de kalibratie voor de leerlingen van het 2de leerjaar secundair onderwijs. Uw school schreef zich in voor deelname met leerlingen van de B-stroom.

Uw school heeft zich ingeschreven om deel te nemen aan deze kalibratie voor 3 deoltoetsen, waarvoor dank!

Je kan als school zelf kiezen wanneer je deze inplant in de week van 8 tot en met 12 mei. Leerlingen krijgen 2 lesuren per deoltoets de tijd om deze in te vullen. Binnen deze lesuren is ook tijd voorzien voor instructies en het invullen van de vragenlijst.

Voor de start van de afname bekijken de leerlingen klassikaal het instructiefilmpje. Bij het inloggen kunnen ze indien nodig gebruik maken van het stappenplan.

Na het inloggen zien de leerlingen de verschillende deoltoetsen en een vragenlijst staan.

Indien uw school deelneemt voor 3 toetsen kan dat een toets Nederlands zijn en 2 toetsen wiskunde. Het kan ook zijn dat er 3 toetsen wiskunde zijn toegekend.

Het is voor ons heel belangrijk dat de leerlingen alle deoltoetsen die aan hen zijn toegekend invullen. Laat het ons zeker weten indien dit door onverwachte omstandigheden niet lukt.

Het invullen van de toetsen kan alleen in de volgorde zoals ze op het toetsplatform verschijnen. De vragenlijst wordt steeds als laatste ingevuld, nadat de leerlingen de toetsen hebben afgelegd.

Alvast hartelijk dank voor jullie medewerking en veel succes met de afname!

Bijlage 4.2.6: Belangrijke informatie deelname kalibratiestudie Steunpunt Centrale Toetsen in Onderwijs

Beste directeur

Beste leerkracht

Volgende week neemt je school deel aan de kalibratiestudie van het Steunpunt Centrale Toetsen in Onderwijs. Voor een vlot verloop brengen we je graag op de hoogte van een kleine wijziging in het instructiefilmpje dat getoond wordt voor de leerlingen starten met de toets.

Het betreft een verduidelijking van de procedure bij het afsluiten van de toets. Om de volgende toets te kunnen starten, is het belangrijk dat de leerlingen hun vorige toets hebben ingediend. Daarom vragen we dat leerlingen die na 2 lesuren niet klaar zijn met een toets, de onbeantwoorde vragen niet invullen, maar gewoon doorklikken en aan het einde van de toets op "Indienen" klikken. Op die manier kunnen zij bij het volgende toetsmoment zonder problemen starten met de volgende toets die klaarstaat. Het overslaan van de onbeantwoorde vragen zal bij de analyse van de resultaten in acht genomen worden.

Alvast bedankt voor jullie medewerking, en veel succes met de afname!

Bijlage 4.2.7: Bedankt voor jullie deelname aan de kalibratiestudie!

Beste directie,

Beste leerkracht,

De deelname van jullie school aan de kalibratie van de centrale toetsen vorige week is voor ons erg waardevol. Deze kalibratiedata zijn immers van cruciaal belang bij het uitwerken van de Vlaamse toetsen.

We willen jullie hiervoor graag van harte bedanken!

In de loop van het najaar 2023 krijgen jullie feedback over de resultaten van deze toetsen op schoolniveau. Deze feedback zal de directie ontvangen via het dashboard van 'Mijn Onderwijs'. We bezorgen jullie hierover later nog meer informatie.

Mogen we je vragen om zeker nog de korte vragenlijst in te vullen die is opgenomen in de E-cursus van de toetscoördinator? Aan de hand hiervan brengen we de taakbelasting voor de school in kaart en kunnen we gericht aanpassingen doen naar volgend jaar toe.

Alle feedback over de afname is erg welkom en mag je ons bezorgen via het logboek.

Hartelijke groet,

Bijlage 4.3 Herinneringsmails n.a.v. praktische voorbereiding en kalibratie

Geadresseerden

De informatie werd na een check door het departement verstuurd naar de ingeschreven scholen die nog LeerID-accounts moesten activeren en/of administratieve groepen moesten valideren in de registratiemodule.

Timing

16-3-2023:	Check LeerID-accounts en registratiemodule door departement
21-3-2023:	Herinnering kalibratiestudie: aanvullen registratiemodule en aanmaken LeerID-accounts
	Herinnering kalibratiestudie: aanvullen registratiemodule
	Herinnering kalibratiestudie: aanmaken LeerID-accounts
30-3-2023:	Check LeerID-accounts door departement
30-3-2023:	Herinnering activatie LeerID-accounts

Bijlage 4.4 E-mails n.a.v. technische problemen

Geadresseerden

De e-mails werden verstuurd naar de deelnemende scholen die het technisch probleem hadden gemeld en/of er impact van hadden ondervonden.

Timing

27-4-2023:	Inlogfout op het toetsplatform (zie bijlage 4.4.1)
------------	--

4-5-2023:

Algemene storing bij het inloggen kalibratiestudie (zie bijlage 4.4.2)

Bijlage 4.4.1: Inlogfout op het toetsplatform

Beste,

We kregen vanmiddag van uw school de melding dat het niet lukte om in te loggen op het toetsplatform voor de kennismakingstoets.

Dit probleem deed zich voor in verschillende scholen tegelijkertijd. We hebben dit vanmiddag met alle partijen verder onderzocht.

We willen u graag laten weten dat het probleem voorlopig is opgelost en dat de leerlingen vanaf nu weer kunnen inloggen op het toetsplatform.

We begrijpen dat deze situatie zeer vervelend is. We bekijken welke verdere stappen mogelijk zijn indien het organisatorisch niet meer lukt de kennismakingstoets deze week nog in te plannen. We brengen jullie hier morgen zeker van op de hoogte.

Indien u bij het inloggen toch nog problemen zou ondervinden, gelieve dan zo snel mogelijk onze helpdesk te contacteren. Dit kan tussen 08:00 en 17:00 op het telefoonnummer 02 553 13 11.

Alvast bedankt voor uw begrip,

Bijlage 4.4.2: Algemene storing bij inloggen kalibratiestudie

Beste

Vanmorgen contacteerde je onze helpdesk met de melding dat verschillende leerlingen niet konden inloggen op het toetsplatform om deel te nemen aan de kalibratiestudie. We kregen deze melding van verschillende scholen, het ging dus om een algemene storing.

Op dit moment zou het opnieuw mogelijk moeten zijn om in te loggen. Mochten er bij jullie op school toch nog leerlingen zijn die problemen ondervinden met inloggen, gelieve ons dan volgende gegevens te bezorgen:

- Een screenshot van het scherm met de foutmelding, waarop ook de url van de webpagina en het tijdstip van inloggen te zien zijn
- De LeerID's van de betrokken leerlingen
- De browser die de leerlingen gebruikten om in te loggen (en of ook zij probeerden inloggen via een incognitovenster)

Onze excuses voor het ongemak dat jullie hierdoor ondervonden. Alvast hartelijk bedankt voor jullie medewerking!

BIJLAGE 5: VOORBEELDBRIEF OUDERS STEUNPUNT

Bijlage 5.1 Basisonderwijs

Beste ouder(s)

Vanaf 2024 nemen alle scholen deel aan de centrale toetsen voor Nederlands en wiskunde. De toetsen worden afgenomen in het 4de en 6de leerjaar basisonderwijs en het 2de en 6de leerjaar secundair onderwijs.

Die toetsen zijn er nog niet. Het Steunpunt Centrale Toetsen in Onderwijs maakt de toetsen. Onze school werkt samen met andere scholen mee aan een vooronderzoek om de toetsen uit te testen. Het vooronderzoek vindt dit schooljaar plaats.

Waarom zijn die centrale toetsen nodig?

De centrale toetsen laten zien hoe goed leerlingen begrijpend lezen en wiskunde onder de knie hebben. De toetsen tellen niet mee voor het rapport van je kind. De toetsen ondersteunen leraren en scholen bij goed onderwijs voor alle leerlingen.

Scholen zien zo waar ze staan met de leerstof en kunnen bijsturen waar nodig, zowel op het niveau van je kind als op het niveau van de school.

Hoe werkt de school en je kind mee aan dit vooronderzoek?

Je kind maakt in de week van **2 tot en met 5 mei 2023** samen met de rest van de klas toetsen op de computer, laptop of tablet.

De leraar begeleidt je kind tijdens de toets. Je kind hoeft zich niet voor te bereiden op de toetsen.

Wil je niet dat je kind deelneemt? Laat het ons weten voor maandag 1 mei 2023 via ... én mail dit naar afnamecentraletoesen@ugent.be.

Wat gebeurt er met de resultaten van dit vooronderzoek?

De resultaten leren de onderzoekers meer over de toetsen zelf. Bijvoorbeeld:

- Zijn de vragen van de toets moeilijk of gemakkelijk?
- Hoeveel tijd hebben leerlingen nodig om de toetsen te maken?

Op basis van de resultaten worden de echte centrale toetsen samengesteld. De deelname van je kind aan dit onderzoek helpt onderzoekers en scholen vooruit.

Alle gegevens van je kind worden vertrouwelijk behandeld. De naam van je kind wordt niet verder gedeeld. Lees meer hierover in de bijlage over de verwerking van de gegevens van je kind.

Heb je nog vragen?

Bel naar 09 264 64 65 of mail naar info@steunpunttoetsen.be.

Meer weten over de centrale toetsen? Surf naar www.vlaamsetoetsen.be.

BIJLAGE: INFORMATIE OVER DE VERWERKING VAN DE GEGEVENS VOLGENS DE AVG (Algemene Verordening Gegevensbescherming)

Wie verwerkt de verzamelde gegevens?

Verwerkingsverantwoordelijke: Vlaams Ministerie van Onderwijs en Vorming

Verwerker: Steunpunt Centrale Toetsen in Onderwijs, onder leiding van prof. dr. Johan van Braak

Contactgegevens:

Henri Dunantlaan 2

9000 Gent

E info@steunpuntoetsen.be

T 09 264 64 65

W <https://steunpuntoetsen.be/>

Waarom hebben we de volgende gegevens nodig?

Via de **kalibratie** willen we nagaan hoe moeilijk de toetsvragen zijn voor de leerlingen en hoeveel tijd de leerlingen nodig hebben om de toets af te leggen. We zijn hierbij niet geïnteresseerd in de afzonderlijke resultaten van je kind, maar we bekijken dit via de resultaten van een groep leerlingen op elke toetsvraag. Om deze informatie te verzamelen, zullen we van je kind een toets afnemen. Je kind wordt hier niet op beoordeeld en dit kan geen invloed hebben op het al dan niet slagen.

De resultaten van de kalibratie worden enkel vermeld in een intern rapport en dus nergens publiek gemaakt. Alle informatie die we van je kind zullen verzamelen tijdens de kalibratie zal strikt vertrouwelijk worden gehouden. De naam van je kind wordt niet vermeld in dit rapport.

Wettelijke basis van de verwerking

Volgens de Europese Algemene Verordening inzake Gegevensbescherming (AVG) zijn wij verplicht je te informeren over de wettelijke basis voor de verwerking van persoonsgegevens (in dit geval de gegevens van je kind). Dit zal gebeuren met algemeen belang als wettelijke toelatingsgrond. Onder deze toelatingsgrond heb je volgende rechten:

- Recht om bijkomende informatie betreffende het gebruik van de persoonsgegevens op te vragen;
- Recht op informatie bij secundaire verwerking van persoonsgegevens;
- Recht op inzage van de gegevens die bewaard worden, zolang dit het onderzoek niet belemmert;
- Recht op het verbeteren van persoonsgegevens indien deze fout of onvolledig zouden zijn;
- Recht op het beperken van de verwerking van persoonsgegevens;
- Recht om bezwaar te maken tegen de verwerking van persoonsgegevens.

Je kan te allen tijde de deelname aan het onderzoek stopzetten. De op dat moment reeds verworven gegevens blijven echter rechtsgeldig en mogen verder verwerkt worden.

Wie krijgt deze gegevens te zien?

Enkel de onderzoekers van het Steunpunt Centrale Toetsen in Onderwijs krijgen deze gegevens te zien. Deze gegevens worden niet doorgegeven aan anderen zoals de school.

Contactgegevens voor verdere vragen/klachten

Voor verdere vragen of klachten over de manier waarop jouw persoonlijke informatie wordt behandeld kan je terecht bij de Belgische Gegevensbeschermingsautoriteit verantwoordelijk voor de handhaving van de wetgeving inzake gegevensbescherming:

Gegevensbeschermingautoriteit (GBA)

Drukpersstraat 35

1000 Brussel

E contact@apd-gba.be

T +32 2 274 48 00

W www.gegevensbeschermingsautoriteit.be

Bijlage 5.2 Secundair onderwijs

Beste ouder(s)

Vanaf 2024 nemen alle scholen deel aan de centrale toetsen voor Nederlands en wiskunde. De toetsen worden afgenomen in het 4de en 6de leerjaar basisonderwijs en het 2de en 6de leerjaar secundair onderwijs.

Die toetsen zijn er nog niet. Het Steunpunt Centrale Toetsen in Onderwijs maakt de toetsen. Onze school werkt samen met andere scholen mee aan een vooronderzoek om de toetsen uit te testen. Het vooronderzoek vindt dit schooljaar plaats.

Waarom zijn die centrale toetsen nodig?

De centrale toetsen laten zien hoe goed leerlingen begrijpend lezen en wiskunde onder de knie hebben. De toetsen tellen niet mee voor het rapport van je kind. De toetsen ondersteunen leraren en scholen bij goed onderwijs voor alle leerlingen.

Scholen zien zo waar ze staan met de leerstof en kunnen bijsturen waar nodig, zowel op het niveau van je kind als op het niveau van de school.

Hoe werkt de school en je kind mee aan dit vooronderzoek?

Je kind maakt in de week van **8 tot en met 12 mei 2023** samen met de rest van de klas toetsen op de computer, laptop of tablet.

Een leraar van onze school begeleidt je kind tijdens de toets. Je kind hoeft zich niet voor te bereiden op de toetsen.

Wil je niet dat je kind deelneemt? Laat het ons weten voor maandag 1 mei 2023 via ... én mail naar afnamecentraletoesen@ugent.be.

Wat gebeurt er met de resultaten van dit vooronderzoek?

De resultaten leren de onderzoekers meer over de toetsen zelf. Bijvoorbeeld:

- Zijn de vragen van de toets moeilijk of gemakkelijk?
- Hoeveel tijd hebben leerlingen nodig om de toetsen te maken?

Op basis van de resultaten worden de echte centrale toetsen samengesteld. De deelname van je kind aan dit onderzoek helpt onderzoekers en scholen vooruit.

Alle gegevens van je kind worden vertrouwelijk behandeld. De naam van je kind wordt niet verder gedeeld. Lees meer hierover in de bijlage over de verwerking van de gegevens van je kind.

Heb je nog vragen?

Bel naar 09 264 64 65 of mail naar info@steunpunttoetsen.be.

Meer weten over de centrale toetsen? Surf naar www.vlaamsetoetsen.be.

BIJLAGE: INFORMATIE OVER DE VERWERKING VAN DE GEGEVENS VOLGENS DE AVG (Algemene Verordening Gegevensbescherming)

Wie verwerkt de verzamelde gegevens?

Verwerkingsverantwoordelijke: Vlaams Ministerie van Onderwijs en Vorming

Verwerker: Steunpunt Centrale Toetsen in Onderwijs, onder leiding van prof. dr. Johan van Braak

Contactgegevens:

Henri Dunantlaan 2

9000 Gent

E info@steunpunttoetsen.be

T 09 264 64 65

W steunpunttoetsen.be

Waarom hebben we de volgende gegevens nodig?

Via de **kalibratie** willen we nagaan hoe moeilijk de toetsvragen zijn voor de leerlingen en hoeveel tijd de leerlingen nodig hebben om de toets af te leggen. We zijn hierbij niet geïnteresseerd in de afzonderlijke resultaten van je kind, maar we bekijken dit via de resultaten van een groep leerlingen op elke toetsvraag. Om deze informatie te verzamelen, zullen we van je kind een toets afnemen. Je kind wordt hier niet op beoordeeld en dit kan geen invloed hebben op het al dan niet slagen

De resultaten van de kalibratie worden enkel vermeld in een intern rapport en dus nergens publiek gemaakt. Alle informatie die we van je kind zullen verzamelen tijdens de kalibratie zal strikt vertrouwelijk worden gehouden. De naam van je kind wordt niet vermeld in dit rapport.

Wettelijke basis van de verwerking

Volgens de Europese Algemene Verordening inzake Gegevensbescherming (AVG) zijn wij verplicht je te informeren over de wettelijke basis voor de verwerking van persoonsgegevens (in dit geval de gegevens van je kind). Dit zal gebeuren met algemeen belang als wettelijke toelatingsgrond. Onder deze toelatingsgrond heb je volgende rechten:

- Recht om bijkomende informatie betreffende het gebruik van de persoonsgegevens op te vragen;
- Recht op informatie bij secundaire verwerking van persoonsgegevens;
- Recht op inzage van de gegevens die bewaard worden, zolang dit het onderzoek niet belemmert;
- Recht op het verbeteren van persoonsgegevens indien deze fout of onvolledig zouden zijn;
- Recht op het beperken van de verwerking van persoonsgegevens;
- Recht om bezwaar te make tegen de verwerking van persoonsgegevens.

Je kan te allen tijde de deelname aan het onderzoek stopzetten. De op dat moment reeds verworven gegevens blijven echter rechtsgeldig en mogen verder verwerkt worden.

Wie krijgt deze gegevens te zien?

Enkel de onderzoekers van het Steunpunt Centrale Toetsen in Onderwijs krijgen deze gegevens te zien. Deze gegevens worden niet doorgegeven aan anderen zoals de school.

Contactgegevens voor verdere vragen/klachten

Voor verdere vragen of klachten over de manier waarop jouw persoonlijke informatie wordt behandeld kan je terecht bij de Belgische Gegevensbeschermingsautoriteit verantwoordelijk voor de handhaving van de wetgeving inzake gegevensbescherming:

Gegevensbeschermingautoriteit (GBA)

Drukpersstraat 35

1000 Brussel

E contact@apd-gba.be

T +32 2 274 48 00

W www.gegevensbeschermingsautoriteit.be

BIJLAGE 6: BERICHT VOOR SCHOLEN DIE HINDER ONDERVONDEN VAN RATE LIMIT PROBLEEM

Op het moment dat het rate limit probleem zich voordeed, werd een eerste bericht uitgestuurd naar alle getroffen scholen die de helpdesk contacteerden. Volgende communicatie werd ter opvolging uitgestuurd naar de getroffen scholen.

Bijlage 6.1 Scholen die wel nog konden inloggen na oplossing

Beste,

We kregen gisteren van uw school de melding dat het niet lukte om in te loggen op het toetsplatform voor de kennismakingstoets.

We stellen vast dat leerlingen op uw school vandaag wel hebben kunnen inloggen op het toetsplatform om de kennismakingsoefening af te leggen.

Breng ons zeker op de hoogte mocht dit toch niet het geval zijn.

We wensen jullie alvast veel succes met de afname.

Bijlage 6.2 Scholen die niet meer konden inloggen na oplossing

Beste,

We kregen gisteren van uw school de melding dat het niet lukte om in te loggen op het toetsplatform voor de kennismakingstoets. Het kan zijn dat het voor deze groep leerlingen organisatorisch niet meer gelukt is om de kennismakingstoets vandaag nog af te leggen.

De kennismakingstoets zal daarom voor jullie school nog volgende week opengesteld worden van dinsdag 2 mei tot en met vrijdag 5 mei.

Als leerlingen inloggen, zien ze ook al de kalibratietoetsen staan. Het is dus belangrijk dat de leerlingen eerst de kennismakingstoets maken en pas bij de ingeplande toetsmomenten de kalibratietoetsen.

We wensen jullie alvast veel succes met de afname,

Bijlage 6.3 Scholen die expliciet vroegen om de kennismakingstoets uit te stellen

Beste,

We vernamen dat het voor jullie school niet gelukt is om de kennismakingstoets af te leggen.

De kennismakingstoets zal daarom uitzonderlijk voor jullie school nog volgende week opengesteld worden van dinsdag 2 mei tot en met vrijdag 5 mei.

Als leerlingen inloggen, zien ze ook al de kalibratietoetsen staan. Het is dus belangrijk dat de leerlingen eerst de kennismakingstoets maken en pas bij de ingeplande toetsmomenten de kalibratietoetsen.

Laat gerust weten als er nog vragen zijn.

We wensen jullie alvast veel succes met de afname.